

Juni 2011 - 25. årgang

Syndrom

Medlemsblad for Arbeidsmiljøskaddes Landsforening
www.alfnorge.no

A.L.F.s ærespris til NRK Brennpunkt

TILSLUTTET
NORGES HANDIKAPFORBUND

Syndrom

Medlemsblad for Arbeidsmiljøskaddes
Landsforening (A.L.F.)
Tilsluttet Norges Handikapforbund (NHF)

Besøksadresse:

Schweigaards gate 12

Postadresse:

Postboks 9217 Grønland, 0134 Oslo
Telefon: 24 10 24 00 / 24 43
Telefaks: 24 10 24 99
E-post: helseskader@nhf.no

Kontaktperson i NHF:

Ellen Trondsen
E-post: ellen.trondsen@nhf.no

A.L.Fs internettside: www.alfnorge.no

Redaktør: Jan Arne Dammen

Ansvarlig redaktør: A.L.Fs hovedstyre

Layout: Torill Older

Trykk: Gunnarshaug Trykkeri AS

Forsidefoto: Kjersti Knudssøn, Astri
Thunold og Synnøve Bakke, NRK
(Foto: Jan Arne Dammen)

Innhold

Strategiarbeidet i A.L.F:	
Unik kompetanse på arbeidsmiljø	5
NRK Brennpunkt tildelt æresprisen 2011	6
Yrkessykdomslisten fra 1954:	
Departementet uten tidsplan	8
Travle dager i Bergen	11
Den moralske hygiene er totalt fraværende	12
Tause regionkontorer - men liv i svareren	13
Luftsport - en sport for alle	14
Rettsmekling i yrkessykdomssaker	17
Det muntre hjørnet	18
Likemanns-/veilederutvalget viktig i A.L.F	19
Løsemidler er ikke farlige, på boksen!	20
Små-plukk	24
Likemannsarbeid til sjøs	26
Vet – vet ikke	28
Likemannsbåten	29
En seilas er avsluttet - en ny er begynt	30
Nærkontakt med rovdyr	32
Klart det går	33

A.L.Fs hovedstyre

Leder Lars Kristian Hille
Økonomi og administrativt ansvar
Telefon 38 26 11 65
Mobil 91 30 88 73
E-post: kr-hil@online.no

Nestleder Geir Werner
Sekretær,
media og prosjektansvarlig
Mobil 92 82 06 75
E-post: alfoslo@nhf.no

Styremedlem Øystein Haugland
Leder A.L.F Offshore Ekofisk Ressursgruppe
Telefon 55 10 70 35
Mobil 95 27 24 15
E-post: hauglao@c2i.net

1. varamedlem Marit Rokkones
Pårørendekontakt, medlem råd
og veiledningsutvalget
Telefon 73 85 22 55
Mobil 90 56 97 18
E-post: marokko@online.no

2. varamedlem Jens Olav Solli
Lokallagskontakt
Telefon 37 01 11 25
Mobil 90 60 12 33
E-post: jensolavsolli@online.no

3. varamedlem Arild Solvang
Telefon 37 03 06 81
Mobil 97 59 70 66
E-post: arildsol@live.no

Mye positivt og store utfordringer

A.L.F har gjennomført årets sentrale samling for Likemenn og Veiledere i Bergen 6. - 8. mai 2011.

Alle aktive lokallag hadde sine representanter til stede slik at dette var den mest komplette sammenkomst vi i A.L.F har gjennomført.

Anne Kristin Ofstad rådgiver ved NAV sentralt Yrkessykdomskontor, hadde et interessant foredrag om NAVs utredning av yrkessykdom og saksgang fram til vedtak.

Hvordan stille diagnosen Yrkessykdom? Det var temaet for foredraget som professor Bente E Moen, Uib, institutt for samfunnsmedisinske fag, holdt for oss.

Begge disse temaene vil A.L.F arbeide videre med i den kommende perioden.

Vi hadde også en gjennomgang av saksgangen når det gjelder samarbeidet med advokater. Dette er et

område hvor vi har store problemer, og det er av stor betydning og svært viktig at vi finner fram til personer som med tyngde kan tale vår sak. Alle de som sliter sin kamp gjennom systemet, vil aldri kunne nå fram dersom utredning og saksgang skal fortsette på samme måte og i samme tempo som nå.

Årsmøtet ble gjennomført med 27 stemmeberettigede delegater. Denne gangen ble Hovedstyret redusert fra 5 til 3 medlemmer og 3 varamedlemmer. Samtidig ble det valgt et Likemann/Veiledningsutvalg med 5 medlemmer som i nært samarbeid med hovedstyret skal lede og utvikle dette viktige arbeidet.

Jeg vil få takke det styret som nå slutter av for et fint stykke arbeid. Spesielt vil jeg få takke Frode og Sylvi som nå slutter for et fint samarbeid i de årene de har vært med i hovedstyret,

LEDEREN HAR ORDET

Lars Kristian Hille

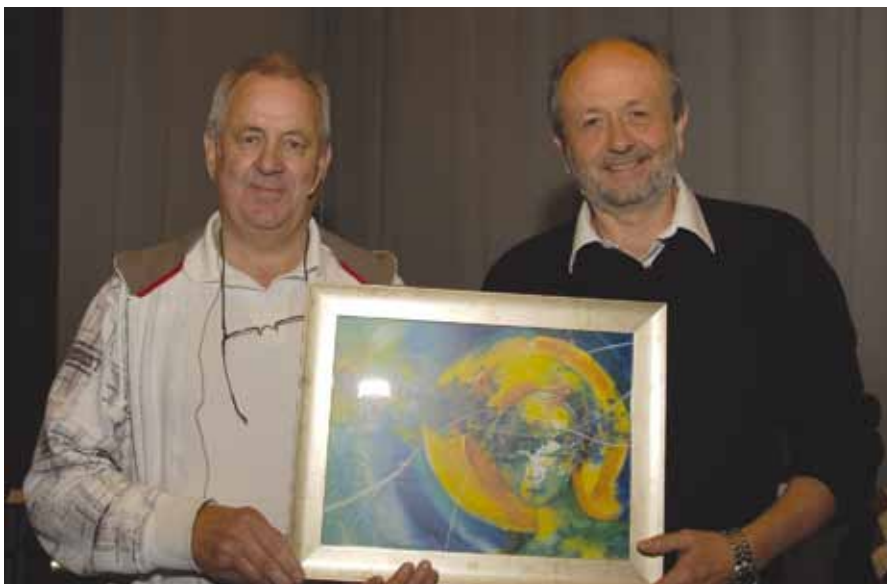
og for ikke å glemme det store arbeidet de har gjort for bladet vårt Syndrom.

Oddvar Petersen hadde den glede å overrekke A.L.Fs ærespris 2011 til Redaksjonen i NRK Brennpunkt (se egen sak).

Forbundsleder i NHF Arne Lein hadde en interessant gjennomgang av saker som er oppe i tiden.

Jeg vil få takke alle deltagere på årsmøtet for en fin og saklig diskusjon. En ting er i hvert fall sikkert, vi blir ikke arbeidsledige etter dette årsmøtet.

På vegne av styret ønsker jeg alle våre medlemmer, pårørende og sympatisører en riktig god sommer.

Lars Kristian Hille og Frode Steen Gunstensen. (Foto: Jan Arne Dammen)

Materiellfrister for Syndrom i 2011

Nr 3 - utgivelse uke 39
Materiellfrist: 26. august

Nr 4 - utgivelse uke 51
Materiellfrist: 18. november

Rett opp ryggen

I dette som er siste blad fra meg er det mye fokus på fritidsaktiviteter og ikke bare de tunge og vanskelige sakene. Det er viktig at de kommer fram, og her kan Syndrom hjelpe til med å få de belyst.

Nå er mange av våre medlemmer ferdige med sin sak og ønsker også å lese om trivielle saker. Forhåpentligvis kan det være et pusterom også for de som sliter med sakene sine. Jeg har ønsket at bladet skal inneholde både "alvor og skjemt". Dessverre har det kommet inn lite med bidrag fra medlemmene. Det er årsaken til at jeg overlater roret til noen andre, det blir for mye å skulle lage det meste selv.

På årsmøtet i Bergen foreslo jeg at i stedet for 4 tynne blader, kunne redusere det til 2 fyldige utgivelser i året. Og i tillegg bli flinkere til å bruke nettsiden

til A.L.F som er både god og oversiktlig. Man kunne bli enig om hva som skulle være fokus i hvert blad. Her ville jeg at flere kunne jobbet med å innhente spesialistuttalelser. Dessverre falt ikke det i god jord. Man ville fortsatt ha 4 utgivelser i året.

Noen av dere som leser dette driver med en hobby, andre trener for å holde seg i form, men noen isolerer seg og kommer seg ikke ut av døra. Den lengste mila er Dørstokkmila. Hvorfor?

Er det fordi at du ikke ser syk ut? Redd for hva naboen sier om at du gjør hagearbeid, trener eller er aktiv på andre måter? Jeg tenkte slik en gang.

Til dere som sliter med akkurat dette: Rett dere opp i ryggen og tenk på hvor mye bedriftene har tjent på helsa di!

FRA REDAKSJONEN

Jan Arne Dammen

I skrivende stund har jeg akkurat kommet hjem fra en tur med Drammens og Oplands Turistforening som hadde et tilbud til bevegelseshemmede. Etter løsemiddelskaden og et par hjerteinfarkt så var dette midt i blinken for meg, se side 33.

Takk til dere som har bidratt med stoff til bladet og ha en riktig god og aktiv sommer!

Og til dere som er innom Buskerud i løpet av sommeren, anbefaler jeg en tur i Bjørneparken på Flå, se side 32.

NHF's hedersnål til ektepar

Av Jan Arne Dammen

Olav og Inger-Lise Olavsbråten som har hatt lederverv i mange år som kasserer og sekretær i A.L.F Buskerud ble tildelt Norges Handikapforbunds hedersnål i sølv.

Paret var delegater for A.L.F Buskerud på regionens årsmøte i Drammen. Dette kom helt overraskende på dem og det var ikke før det ble nevnt loppemarked og A.L.F Buskerud at de begynte å tenke, "kan det være oss".

- Det var en stor og gledelig overraskelse å få denne prisen, og jeg ble nærmest stum, sier Olav.

- NHF's hedersnål er innstiftet som et uttrykk for den anerkjennelsen forbundet ønsker å gi til enkeltpersoner i eller utenfor egen organisasjon som etter langvarig tjeneste eller på ekstraordinær måte har bidratt til å fremme funksjonshemmedes interesser i samsvar med NHF's formål og prinsipper, sa regionleder Kristian E. Hansen som delte ut prisen.

Syndrom gratulerer!

Unik kompetanse på arbeidsmiljø

Styret i A.L.F utarbeider i disse dager en ny strategi for foreningen, i samarbeid med konsulentfirmaet Effector Norge AS. Målsetningen med arbeidet er å ha klar en plan for vitalisering av foreningen i løpet av høsten 2011.

Av Redaksjonen

Leder Lars Kristian Hille skrev i lederen i forrige utgave av Syn-drom om arbeidet med å videreutvikle Arbeidsmiljøskaddes landsforening. I løpet av organisasjonens 25 første leveår, har foreningen satt sitt preg på kampen om bedre HMS-arbeid i næringslivet, samtidig som man har bistått en rekke medlemmer i kampen om sine rettmessige rettigheter som arbeidsmiljøskadd.

- Når vi nå skal legge planene for årene som kommer, er det naturlig å se på hva vi som organisasjon er god på, og bygge videre på dette. Samtidig må vi utfordre oss selv på hvor vi kan gjøre en bedre jobb for medlemmene våre, sier leder Lars Kristian Hille.

Strategiarbeidet er en tredelt prosess

- En strategiprosess er i utgangspunktet veldig enkel. Vi kartlegger først nå-situasjonen, deretter bestemmer vi oss hvor vi vil om tre-fem år, og så legger vi en realistisk plan for hvordan vi skal komme oss fra der vi er i dag, til der vi vil være i fremtiden, forklarer Hille, som ser frem til en revitalisering av foreningen.

- Skal vi som forening oppnå noe annet enn det vi gjør i dag, så må vi også gjøre ting på en annen måte.

Engasjert forening

På et utvidet møte i april gikk styret igjennom hvordan de selv oppfatter foreningen på godt og vondt, og hvordan de tror andre interessenter oppfatter foreningen.

- Styret tror foreningen er lite kjent utover medlemmene og enkelte aktører innenfor arbeidsmiljøarbeidet i Norge. Vi oppfattes som engasjerte og kunnskapsrike, samtidig som mange vil oppleve oss som litt problemorienterte, siden vi nettopp fokuserer på å ta opp de utfordringene som medlemmene våre opplever i hverdagen, sier Hille.

Omdømmeanalysen av ALF bekrefter noe av dette bildet, men viser samtidig at de fleste aktørene har et mer positivt inntrykk av foreningen enn det styret tror.

- A.L.F er med på å gi et ansikt til alle tallene og statistikken som preger debatten omkring arbeidsmiljøskadde i Norge. Aktørene vi har vært i kontakt

med opplever foreningen som engasjert. Samtidig sier flere av tilbakemeldingene at foreningen kan bli mer aktiv, og utnytte sin unike kompetanse i forhold til den sterke fokusen det er på arbeidsmiljø i Norge, sier Carl Fredrik Bø, rådgiver i Effector Norge AS.

Han mener foreningen har et godt utgangspunkt å utvikle seg videre på.

Mer profesjonelle

Styret i A.L.F har også sett nærmere på hvordan foreningen skal utvikle seg. Dette arbeidet er enda ikke sluttført. Man tenker seg en organisasjonsform med bl.a. et fast lønnet sekretariat. Selve organisasjonsformen og finansiering av denne skal det jobbes videre med.

- Vi må nå videre ut og bli en samfunnsaktør innen arbeidsmiljø. Vi må si tydeligere fra når det er noe vi ikke er fornøyd med, samtidig som vi må være så profesjonelle at myndigheter og aktørene i arbeidslivet vil bruke vår kompetanse som rådgivere og sparringspartner, sier Lars Kristian Hille.

Strategiprosessen fortsetter etter årsmøtet, og styret vil da se nærmere på målene for foreningen, og hvordan foreningen skal nå disse!

Ved adresseforandring vennligst gi beskjed til medlemsservice NHF på tlf 24 10 24 00.

Forbundsleder i NHF Arne Lein sammen med journalistene Kjersti Knudssøn, Astri Thunold og Synnøve Bakke fra NRK. Til høyre Oddvar Petersen.

NRK Brennpunkt tildelt æresprisen 2011

Arbeidsmiljøskaddes Landsforenings ærespris ble tildelt NRK Brennpunkt under foreningens årsmøte i Bergen 6.mai. Prisen ble overrakt av grunnleggeren av foreningen Oddvar Petersen. Foreningen kan i år feire 25 års jubileum.

Tekst og foto: Jan Arne Dammen

NRK Brennpunkt tildeles æresprisen for fremragende og dyptgående journalistikk i forbindelse med avdekning av farer og problemer innen bl.a. oljesektoren. Redaksjonen har også satt fokus på eksponeringsfarer og konsekvenser ved kvikksølveksponering hos tannlegeassistenter.

De har avdekket regelbrudd og store avvik i rutiner og pasientrettigheter og påvist direkte feil og store mangler innen både offentlig tilsyn og i helsevesenet. Feil og mangler som igjen har

resultert i alvorlige psykososiale problemer for de yrkessyke/-skadde og deres familier. Også utredninger av yrkessyke og manglende oppfølging gjennom NAV-forvaltningen har blitt sterkt fokusert.

- Arbeidsmiljøskaddes Landsforening, A.L.F, vil på denne måten få berømme NRK Brennpunkt for sine dokumentarprogrammer som har satt kjemisk og organisk helsefare på dagsorden. Noe som igjen har medført reaksjoner og gitt gjenlyd innenfor den offentlige forvaltningen, oljeindustrien og tannhelsetjenesten. Mange enkeltpersoner

og deres pårørende har kjent seg igjen i NRK Brennpunkts dyptgående presentasjon gjennom sine programmer, sa Oddvar Petersen da han overrakte prisen.

Det var de tre Brennpunktjournalistene Kjersti Knudssøn, Syn-

Oddvar Petersen leser begrunnelsen.

nøve Bakke og Astri Thunold som kom for å motta prisen. De gav uttrykk for at de var både stolte og glade og at redaksjonen så det som en stor ære.

- Dere vet mer om Nav og yrkessykdommer en det vi gjorde før vi satte i gang med dette og derfor er det hyggelig å få denne prisen fra A.L.F. Dere vet hva det dreier seg om og dette angår veldig mange mennesker, sa Kjersti Knudssøn.

Utover høsten vil det komme flere programmer om yrkessykdommer og NAV. Brennpunkt er avhengig av at folk tør stå fram med sine historier. Og de oppfordret til å ta kontakt med redaksjonen.

- Det å få en anerkjennelse fra dere betyr fryktelig mye for oss. At sjefene synes vi gjør en god

jobb er en ting, men at dere gjør det, betyr veldig mye og vi har ikke tenkt å gi oss, avsluttet Synøve Bakke.

Om prisen

Æresprisen består av en bronse-skulptur med diplom. Skulpturen er laget av den kjente billedkunstneren Oddmund Raudberget. Prisen tildeles en person, gruppe eller lag som på en fremragende måte og i henhold til A.L.Fs statutter har satt fokus på arbeidsmiljø, yrkesrelaterte sykdommer/skader. Og som på en utrettelig måte har engasjert seg i de syke/skaddes vanskelige situasjon.

Intensjonen er at æresprisen deles ut annet hvert år i forbindelse med A.L.Fs årsmøte. Det er A.L.Fs hovedstyre som vedtar hvem som skal tildeles prisen. A.L.F har en intensjon om at

A.L.Fs ærespris

æresprisen skal stimulere til et videre engasjement for den yrkessyke/skaddes rettigheter i Norge.

Tidligere mottakere:

2007 Dagbladjournalist

Asle Hansen

2009 Foreningens grunnlegger
Oddvar Petersen

Advokatfirmaet Nidaros DA

MNA

Har du fått helseplager som følge av jobben?

Ring oss for å høre om du kan ha krav på erstatning!

Vi har spesialisert oss på slike saker gjennom 15 år.

**Advokat Ivar Chr. Andersskog
Advokat Bjørn M. Brauti
Advokat Robert Helberg
Advokat/MBA Hasse Benberg
Advokat Mads Midelfart
Advokat Marit Figenschau
Advokatfullmektig Sigve Stokka**

Advokatfirmaet Nidaros DA, Kjøpmannsgt. 19, 7013 Trondheim, Norway

Telefon +47 73 87 99 99 - Telefaks + 47 73 87 99 98

E-post: post@nidarosda.no - www.nidarosda.no

Yrkessykdomslisten fra 1954:

Departementet uten tidsplan

Av Jan Arne Dammen

Nåværende yrkessykdomsliste er fra 1954 og det er utarbeidet en ny. Hittil har ingen sett den selv om den har vært etterlyst mange ganger bl.a. av de yrkesmedisinske avdelingene.

Syndrom retter en henvendelse til Arbeidsdepartementet, med spørsmål om når den kommer og hvor den ligger til behandling nå.

Seniorrådgiver ved presse- og kommunikasjonsseksjonen Morten Digre gir oss dette svaret.

- Med yrkesskade menes en personskade, en sykdom eller et dødsfall som skyldes arbeidsulykke. I tillegg kan visse sykdommer på nærmere vilkår likestilles med yrkesskade. Disse sykdommene framgår av forskrifter 11. mars 1997, også kalt yrkessykdomslisten.

Som ledd i arbeidet med en ny yrkesskadeordning, satte regjeringen ned et medisinsk ekspertutvalg som hadde i mandat å utrede, vurdere og foreslå eventuelle endringer i yrkessykdomslisten. I innstillingen NOU 2008: 11 Yrkessykdommer, la Yrkessykdomsutvalget fram forslag til ny liste over sykdommer som kan likestilles med yrkesskade. Innstillingen ble sendt på høring høsten 2008 sammen med departementets framlegg til ny yrkesskadeordning, herunder organisering og yrkessykdomsregelverk. Det var ulike synspunkter blant høringsinstansene.

Departementet arbeider med oppfølgingen av høringen, herunder spørsmålet om en ny yrkessykdomsliste. Per i dag kan vi ikke si noe mer konkret om tidsperspektivet.

NOU 2008: 11 Yrkessykdommer og høringsbrev, ligger på arbeidsdepartementets hjemmeside.

Vi var ikke fornøyd med svaret, for et arbeid av denne typen uten tidsplan fører neppe til noe særlig. Derfor ble det sendt et brev fra A.L.Fs hovedstyre til statsråd Hanne Bjurstrøm, hvor rapporten NOU 2008:11 Yrkessykdommer blir etterlyst.

Når bladet går i trykken 14. juni har det ennå ikke kommet noe svar på brevet som ble sendt 12. mai 2011.

Advokatene

DRANGEID • HANA • LØKEN

**Personskade • Yrkesskade
Pasientskade • Trygd**

Bred erfaring og gode resultater

Torget 8
Postboks 223, 3251 Larvik
Telefon 33 13 83 60
Telefaks 33 13 83 68
www.advokatdrangeid.no

SVEIN DRANGEID
Mobil 95 27 53 05
post@advokatdrangeid.no

Følg med på A.L.Fs nettsider
www.alfnorge.no

Mandal, 12. mai 2011

Det Kongelige Arbeidsdepartementet
v/Statsråd Hanne Bjurstrøm
Postboks 8019 Dep
0030 Oslo

Hva har skjedd med NOU 2008: 11:Yrkessykdommer

Arbeidsmiljøskaddes landsforening (ALF) er opptatt av hvordan systemet for godkjenning av yrkessykdommer er i Norge, da dette er viktig for våre medlemmer. **Vi etterlyser hva som har skjedd med rapporten: "Norges offentlige utredninger, NOU 2008:11:Yrkessykdommer"**

Arbeids- og inkluderingsdepartementet nedsatte et ekspertutvalg høsten 2007 som skulle vurdere hvilke sykdommer som bør kunne godkjennes som yrkessykdom i Norge (Yrkessykdomsutvalget), dvs. revidere nåværende ordning. Dette var på høy tid, da listen ikke hadde vært revidert siden ca. 1960. ALF er gjort kjent med at utvalget hadde sitt første møte 12.12.2007, og fikk kort tidsfrist på arbeidet, da det ble sagt at dette hastet.

Dette sees fra pressemelding publisert 16.11.2007 fra departementet der det sto følgende:
"Utvalgets arbeid skal foreligge innen 20. juni 2008.

Anbefalingene fra det medisinske ekspertutvalget skal bidra til et godt beslutningsgrunnlag for regjeringens videre arbeid med saken, og arbeidet vil bli fulgt opp i forbindelse med lovforslaget om arbeidsskader som regjeringen tar sikte på å legge fram våren 2009."
Utvalget leverte sin rapport 24.06.2008, og den ble trykket som en NOU (2008:11).

Rapporten legger opp til en ordning der listen skal jevnlig oppdateres (hvert annet år er et forslag), slik at den føres ajour med ny forskning.

Så vidt ALF kan se, har ikke saken ennå blitt behandlet. Hvis opprinnelig plan hadde blitt fulgt, skulle en første revisjon av lista allerede være i gang, og så vidt vi forstår, er ingenting skjedd med saken. Det er svært viktig for våre medlemmer at det skjer noe i denne saken – da vi etter nåværende regelverk må holde på i årevis – for å komme noen vei. Den enkelte føler det er som å slåss mot veggen med den ene utredningen etter den andre. Dette er folk som er syke og mange klarer ikke den kanossagangen de må igjennom og gir opp før de har nådd frem. **Derfor ber vi snarlig om en forklaring på hvorfor det ikke er skjedd noe i denne saken.**

Med vennlig hilsen
Lars Kristian Hille

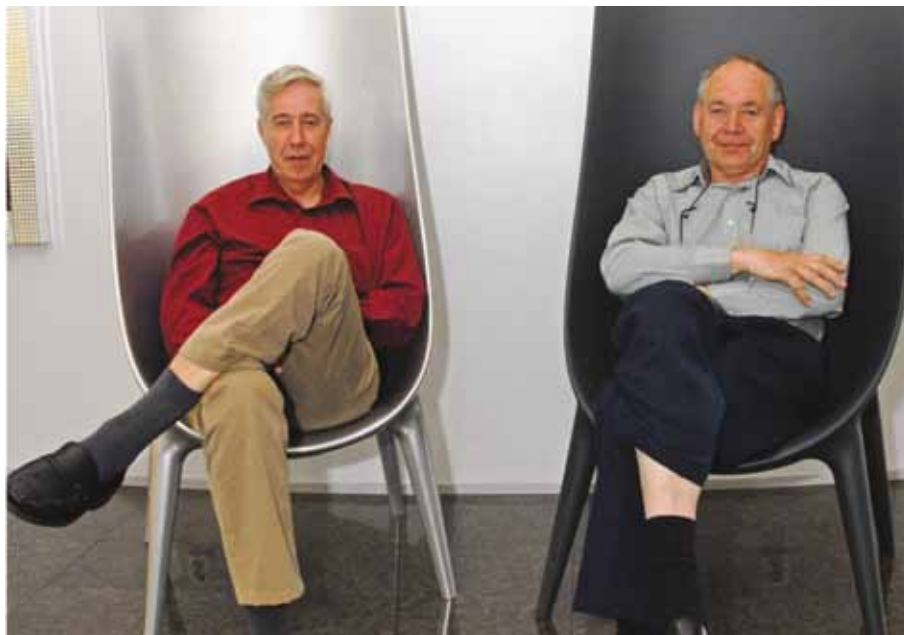
Leder Arbeidsmiljøskaddes Landsforening
Postboks 168
4502 Mandal

Oddvar Petersen, Bente Moen og Lars Kristian Hille.

Advokat Pål Eide.

Thor-Ole Larsen og Tom Vernang.

Travle dager i Bergen

Tekst og foto: Jan Arne Dammen

Årsmøte og veiledning/like-mannssamling ble avholdt ved Bergen Lufthavn Flesland i mai.

Det ble noen hektiske og interessante dager med meget dyktige forelesere, så noen tur inn til Bergen ble det ikke tid til. Ved neste korsvei bør lokallaget der samlingen skal finne sted kontaktes. Vi er frivillige som bruker av vår dyrbare tid og dette bør det bli tatt hensyn til ved f.eks. en liten utflukt. Viser til årsmøte i Kristiansand.

På det interessante programmet stod professor Bente Moen fra UIB som ga en meget god innføring i diagnostisering av yrkessykdommer.

Videre var det givende å høre på rådgiver Anne Kristin Ofstad fra yrkessykdomskontoret i Oslo.

Hun ga en orientering om prosessen for NAVs utredning av yrkessykdom/skade og godkjenning av yrkessykdom etter folketrygd loven.

Temaet om forsikringsoppgjør som advokat Pål Arne Eide holdt var lærerikt og her var det også en del diskusjon.

Forbundsleder i N.H.F. Arne Lein fortalte litt om bl.a. den nye utførereformen som vil komme. Frode Steen Gunstensen takket for seg etter mange år i hovedstyret og som redaktør av Syndrom.

Arne Lein og Lars Kristian Hille.

Oddvar Petersen takker Brennpunkt-journalistene.

Trio

Leserinlegg:

Tor Sundsdal, nerveskadet på Ekofisk, går hardt ut mot ERES-rapporten i dette leserinnlegget. ERES (Ekofisk Retrospektiv Eksponerings Studie)

Den moralske hygiene er totalt fraværende

Denne rapporten ble satt i gang av Conocophillips på grunn av mengden av syke offshore arbeidere fra Ekofisk og på grunn av mediaoppmerksomheten dette har vakt.

Rapporten er produsert av firma OHS (Occupational Hygiene Solution) som hevder at de har benyttet seg av et vitenskapelig råd. Noe som den kritiske kommentaren til fagsjefen i Norsk Industri viser at ikke har vært i bruk.

Sitter her med et ødelagt nervesystem etter 25 år på Ekofisk. 100 % ufør og måtte ut av arbeidslivet i 2003, 53 år gammel. Sitter og funderer på denne ERES-rapporten. En rapport som er noe helt annet enn det den vil fremstå som. Den tilflytter altså det arbeidsmedisinske miljøet i Norge uten problemer. Her er det altså ingen kvalitets-sikring i det hele tatt.

Det arbeidsmedisinske miljøet ser derimot frem til den med forventning. Dette til tross for at den frembringes på et ønske fra antatt skadevolder og også er betalt av antatt skadevolder. Det er altså nok at den er stor og tung og at det er mange tusen sider og har en rekke faglig tunge navn i overskriften som man ønsker å assosiere seg med. Disse tunge navn føler seg i tillegg misbrukt og lurt.

Terskelen for å anvende denne rapporten er overhodet ikke tilstede, den er totalt fraværende.

Bruken av denne rapporten vil sannsynligvis det arbeidsmedisinske miljøet bagatellisere og marginalisere og hevde at dette er bare en liten del av det materialet man benytter seg av i en konklusjon. Det stemmer nok, men problemet er at denne rapporten som er frembrakt med slike metoder har ingen plass overhodet i et seriøst faglig miljø og i et miljø som i fremtiden ønsker å fremstå som seriøst faglig. Man skal altså ha denne rapporten og "ta av" dersom det er formålstjenlig.

Terskelen som legges foran en som er inne til arbeidsmedisinsk vurdering oppleves som totalt uoverstigelig og er egnet til å ta motet fra et menneske som er sykt. Det virker som at kvalitetssikringen på dette området er totalt til stede og at ingenting blir overlatt til tilfeldighetene. Her mangler det ikke på granskende blikk.

At denne rapporten er satt sammen med slike metoder for å hindre innsyn fra utenforstående, nei det har ingen med granskende blikk fått øye på. Den tanken slår ikke en eneste av disse. Forstår man ikke at forakten for et slikt miljø vil øke enormt og være ødeleggende for ethvert omdømme.

Dette at man sysler med yrkeshygiene innebærer ikke at den moralske hygiene skal være totalt fraværende.

De syke blir hele tiden konfrontert med en manglende årsaks-sammenheng mellom arbeidsplassen og sykdom. I en rapport som er produsert med slike metoder, ja ser man heller ikke her den helt åpenbare årsakssammenheng mellom skadelig arbeidsplass og ønske om å hindre innsyn, ja da går vi en trøstesløs framtid i møte.

Opplevde min vurdering på yrkesmedisinsk som summarisk og bare et pliktløp. Følte konklusjonen var tatt før jeg kom. Legen lurte på om jeg hadde et alkoholproblem selv om jeg ikke så sånn ut. Hadde jeg hatt det så hadde vel saken min blitt forse-glet antar jeg.

I min konklusjon fra yrkesmedisinsk sykehus står det " Han forteller om brenning også i armene, det er heller usikkert hva dette er". Jeg etterlyser en eneste røst fra det arbeidsmedisinske miljø som sier offentlig om denne ERES-rapporten; Det er heller usikkert hva dette er!

Fagsjef Norsk Industri, Vemund Digernes, sier i NRK innslag at de har ikke hatt noen rolle i denne rapporten og at det oppleves som et misbruk. Hans Tore Smedbold, OHS, sier i samme innslag: " det er ikke noe problem med det, det går fram av rapporten hvilken rolle de har hatt " Her må da Hans Tore Smedbold ha en formidabel opp-gave i å forklare disse hva de har

vært med på, uten at de har vært med?

En rapport som presenterer seg i forkledning må da innebære at den diskvalifiserer seg selv som troverdig og at det da heller ikke er noen som helst grunn til å feste lit til resten av innholdet i denne. Forstår ikke at det arbeidsmedisinske miljø i Norge kan forsvare slike metoder. De forsvarer det så til de grader at de bruker denne rapporten i konklusjoner til syke mennesker. Er man så sultefôret på informasjon fra offshoreindustrien at man tar hva som helst? Dette er rett og slett uverdigg.

At et privat selskap kan "kjøpe" seg inn i et offentlig fagmiljø på denne måten er forbausende og jeg ser at det foreløpig ikke har fått noen som helst konsekvenser.

Tor Sundsdal

Tause regionkontorer - men liv i svareren

Av Jan Arne Dammen

Som nevnt i min lederartikkel er det tungt å få inn stoff til bladet og det er årsaken til at jeg må trekke meg som redaktør. Jeg har ved noen anledninger kontaktet regionkontorene i den hensikt å utveksle artikler. Mye godt stoff i f.eks. i et regionblad kan være aktuelt for oss og omvendt.

Jeg har et meget godt samarbeid med Oslofjord Vest kontoret der dette fungerer utmerket. Nå sist jeg forsøkte meg med en e-post til alle regioner (bortsett fra Oslofjord Vest) var 23. mai med en bilde-serie og noen intervjuer fra Jarlsberg flyplass "Rekruttering Norge -på Langs" og noe om A.L.Fs hederspris. Jeg fikk et svar og det var fra den automatiske svareren til regionkontorlederen i Trøndelag, om at hun var tilbake klokken 14.00. Men siden hørte jeg ingen ting og i skrivende stund er klokken 15.30 den 7. juni.

Som presseansvarlig under Ridderrennet har jeg også sendt bilder og tekst om lokale deltagere til de aktuelle regioner uten å få tilbakemelding. Det kunne være hyggelig for de av våre medlemmer som deltar å kunne bli lagt merke til. Andre organisasjoner synes det er godt stoff også Handikapnytt har jeg hatt et godt samarbeid med, men dessverre sluttet reddaktøren der nå.

Greit nok at regionkontorene ikke er interessert i slikt til sine blader, men en tilbakemelding kunne man gi?

Mer HMS med YARA

Toksisk gass kan utgjøre en betydelig kjemisk helserisiko i mange arbeidssituasjoner, Yara tilbyr Nutriox®-konseptet som består av:

Rådgivning

Vi tilbyr individuell rådgivning, seminarer og foredrag for å øke kunnskapen om årsaker, konsekvenser og mulige behandlingsmåter av meget toksisk gass som hydrogensulfid (H₂S) med relatert risiko for lukt og korrosjon.

Kartlegging

Tilstrekkelig dokumentasjon av gasskonsentrasjonen er nødvendig for å være i tråd med arbeidsmiljøloven og for å bestemme riktig tiltak. Vi tilbyr kartleggingsprosjekter som innbefatter befarings, utleie av måleutstyr og kartleggingsrapporter.

Behandling

Avhengig av situasjonen vil vi anbefale behandling av de underliggende årsakene. Det er ofte nødvendig med kontrollert dosering av tilsatsstoffet Nutriox® som biologisk hindrer gassdannelse i avløpsvann, slam og annet avfall. Nutriox® er en høyren, ikke merkepliktig nitratløsning som produseres i Norge.

Hvis du er interessert i mer informasjon kontakt oss på telefon 24 15 70 00

www.yara.no

Luftsport - en sport for alle

Norges Luftsportsforbund og Tønsberg Fallskjermklubb sammen med Norges Idrettsforbund stod som arrangør av "Rekruttering Norge på Langs" på Jarlsberg Flyplass i mai. Det ble en luftig og spennende dag for mange. Foruten fallskjermhopping, ble det anledning til en tur i mikrofly og seilfly og testing av modellfly.

Prinsesse Märtha Louise i lufta.

Tekst og foto: Jan Arne Dammen

Sammen med Steinar Andreassen Jensen og Per Christian Brunsvik som sykler Norge på langs var Cato Zahl Pedersen og prinsesse Märtha Louise med og hoppet fallskjerm. Dette skjedde i forbindelse med aksjonen "Rekruttering Norge på langs", hvor målet er å rekruttere 500 flere funksjonshemmede til fysisk aktivitet. Med tilrettelegging er luftsport noe alle kan drive med.

Drømmen om å fly

Selv fikk jeg gleden av å bli med en av Norges mest rutinerte mikroflygere, Odd-Tore Ohnstad opp i lufta. Sammen tok vi pulsen på "Norge på langs" fra luftrommet over Tønsberg. Han kunne fortelle at mikroflyklubben på Jarlsberg er Norges eldste og feiret 20 års jubileum i fjor. Klubben kjører to teori-

kurs i året og det er anledning til å komme og få en demonstrasjonstur for de som er interessert.

I fritt fall

Alle ble briefet grundig i hvordan de skulle forholde seg før utspranget i 12500 fots høyde,

noe som er helt på surstoffgrensen. Hopperne ble godt polstret, for det er rimelig kaldt så høyt oppe i luften. Farten i fritt fall kommer opp i en fart på om lag 250 km i timen og vindpresset er stort.

For sent å snu

Prinsessen hadde hoppet før, da hun fikk et fallskjermhopp i gave på sin 18 års dag, men for de andre var dette første gang. Alle fire beskrev opplevelsen som «et utrolig kick og en spennende opplevelse».

- Det var veldig gøy, men også litt skummelt. Ikke minst da jeg satt ved døren i flyet, og så de andre i flyet hoppe ut foran meg. Og deretter i fritt fall, men da var det for sent å snu, sa Märtha Louise like etter landingen på gressplenen på Jarlsberg Flyplass.

Odd-Tore Ohnstad og Jan Arne Dammen.

Vel nede ble hopperne tatt imot av et stort pressekorps, fylkesmann Erling Lae, Tønsbergs varaordfører Bent Moldvær, politimester Benedicte Bjørnland.

Nødprosedyre

Det gikk et sukk gjennom de fremmøtte da speaker sa at det var foretatt en nødprosedyre i luften. Det var en fallskjerm som ikke var løst ut og reserveskjermen ble benyttet. Under skjermen hang Cato Zahl Pedersen intetanende.

- Jeg merket ingen ting, før guiden fortalte at det røde der nede, det er hovedskjermen vår. Alt gikk rolig og det var en utrolig opplevelse å få være med på, sa Cato.

Cato kom også med en sterk oppfordring til foreldre om å få barna sine ut av sofaen og data-skjermen og ut i aktiviteter.

"Herre va helt konge"

Steinar kunne fortelle at han har gledet seg til denne dagen helt siden han ble forespurt.

- Jeg trodde jeg skulle få høyere puls når jeg gikk inn i flyet, men det kjentes litt når de begynte å åpne døren. Og tiden vi var i fritt fall var utrolig gøy og ga et enormt adrenalinkick, sa Steinar. En kjempefin dag som gav god presseomtale av prosjektet. Og idrettsforbundet setter veldig stor pris på at Prinsesse Märtha Louise stiller opp for deres målgruppe, noe hun har gjort i en årrekke.

Eksplasjon av følelser

Per Christian forteller om en helt fantastisk dag som han har vanskeligheter med å sette ord på. I utgangspunktet var han litt tvilende på om han ville utsette seg for dette. For ved en hard landing ville han kunne få ytterligere skader. Men etter samtale med de erfarende hopperne, var

det ingen tvil. Fallskjermhopperne kunne berolige med at de hadde trent på dette på forhånd, de hadde også innhentet informasjon fra USA, så han følte seg helt trygg.

- Jeg ble "grisebundet" med stropper før utspranget og etter at skjermen hadde løst ut ble jeg skåret noe løs. Og når jeg satt i døra og dinglet med bena var jeg helt rolig, men så skjedde alt, det var en eksplosjon av følelser når vi slapp oss ut, sier han.

Han roser arrangementet som var trivelig, sosialt og ikke minst luftig. På vegne av alle i "Rekruttering Norge på langs" roser han prinsessens deltagelse og samarbeidet med Tønsberg fallskjermklubb og Norges Luftsportsforbund.

- Nå har jeg drevet med mye forskjellig, men dette ga et kick som jeg ikke har kjent i hele mitt liv, avslutter Per Christian før de legger ut på en ny etappe.

Stille flukt

Mette Mørken fra Barkåker var på Jarlsberg Flyplass for å ønske tidligere "kollega" fra Sunnaas Sykehus god tur. Her fikk hun en opplevelse hun sent vil glemme, nemlig en tur sammen med flyger Olav Heggemsnes i seilfly over Tønsberg.

- Når adrenalinet samler seg opp og det nærmest bobler, da føler jeg at jeg lever. Og den følelsen har jeg ikke kjent siden jeg rappellerte for noen år siden, sier hun.

Seilflyet var utstyrt med egen motor og slapp å bli dratt opp,

slik vi vanligvis forbinder med seilfly. Etter å ha nådd en høyde av ca 750 meter ble motoren slått av og man sitter der med panoramautsikt til alle kanter. Og i stille glideflukt har man god tid til å tenke og nyte og se livet i fugleperspektiv.

- Det var en fantastisk følelse når motoren ble slått av og det ble helt stille, det var så avslappende. Jeg fikk en ro i sjelen samtidig som det også ga meg et adrenalinkick, forteller hun. Etter en praktfull naturopplevelse i luften var tiden for landing kommet. Noe som også gir en spesiell følelse, med naturens egne krefter som motor.

- Jeg var spent, men landingen foregikk mykere enn mange landinger jeg har vært med på passasjerfly. Adrenalinet bruste i kroppen og jeg kjente faktisk ingen smerter på en stund, sier Mette, før hun avslutter med å takke Idrettsforbundet og Jarlsberg seilflyklubb for denne fantastiske opplevelsen. Mette legger til at om du er stresset, så er en tur i seilfly å anbefale.

Syndrom tar av.

Hvor er de?

Ta kontakt med Tønsberg Seilflyklubb eller en klubb i din nærhet.

Lufta for alle

Tom Brien i Norsk Luftsportsforbund forteller at NLF er tilsluttet Norges Idrettsforbund. Og at de har påtatt seg ansvaret for å tilrettelegge aktivitetene også for funksjonshemmede.

- Avhengig av graden av og hvilken funksjonsnedsettelse man har, vil det være mulig å utøve de fleste former for luftsport. Forutsatt at utstyret og forholdene for øvrig tilpasses og tilrettelegges, sier han.

Slike tilpasninger kan imidlertid være en utfordring både praktisk og økonomisk. Men forbundet har lang erfaring på dette området og de fleste lar seg løse, også de medisinske utfordringene.

- Vi krever at vedkommende kan demonstrere at man kan utføre aktuelle manøvre og de nødsituasjoner som kan oppstå i utøvelsen av idretten. Det er viktig for oss i NLF å gi mennesker med funksjonsnedsettelser muligheten til å delta på lik linje med alle andre avslutter Tom Brien.

Mer informasjon på www.nlf.no

Mette Mørken i seilfly sammen med Olav Heggemsnes.

Rettsmekling i yrkessykdomssaker

Rettsmekling har blitt en hyppig tvisteløsningsform i erstatningsaker for domstolene. Rettsmekling innebærer kort fortalt at det gjennomføres forhandlinger for domstolen, med mulighet for å inngå et rettsforlik hvis forhandlingene fører frem til en løsning.

Av Hasse Benberg, advokat og partner
i Advokatfirmaet Nidaros DA

Forutsetningen for å gjennomføre rettsmekling er at saken er brakt inn for retten. Videre er det en forutsetning at begge parter er enige om å gjennomføre meklingen. Partene kan motsette seg dette uten noen nærmere begrunnelse og uten at dette skal brukes mot partene i den senere prosessen for domstolen.

Fordelen med rettsmekling er at partene i større grad beholder kontrollen med saken. Dette gjelder spesielt i forhold til mulige løsninger, hvor retten i stor grad vil være bundet av partenes påstander. Altså vil en rettsmekling kunne føre til et mer fleksibelt resultat enn en dom.

En annen åpenbar fordel er kostnadene forbundet med saken. En rettsmekling betyr vanligvis lavere sakskostnader enn en full hovedforhandling. Rettsgebyret for domstolen vil også være lavere enn ved en hovedforhandling.

Videre kan det være en fordel at en rettsmekling som fører til enighet gjennom et rettsforlik, i svært begrenset grad kan påankes. Man risikerer altså ikke at motparten anker over et resultat man selv er fornøyd med. Denne risikoen er helt klart en del av vurderingen i "ordinære" retts-

saker, hvor full seier kan bli møtt av anke fra motparten. På den annen side har man selv heller ingen rettsmulighet, hvis man etter rettsmeklingen skulle være misfornøyd med utfallet.

For den private part vil det også kunne være en fordel å få saken løst i en lukket rettsmekling, fremfor en åpen hovedforhandling. Man slipper da den personlige belastningen som ligger i at "livet brettes ut" i en rettssak.

Yrkessykdomssaker vil ofte være godt egnet for rettsmekling, av flere grunner. For det første vil det gjerne være usikkerhet knyttet til medisinske og faktiske forhold. Videre vil utmålingen av erstatningen i stor grad være basert på skjønn, hvor det på forhånd er usikkert hva domstolen vil legge vekt på. Erstatningssaker er også ofte svært fleksible i forhold til hvilke løsninger som kan tenkes, løsninger som i større grad kan nås gjennom rettsmekling fremfor en hovedforhandling.

Selv om rettsmekling ofte fremstår som en hensiktsmessig måte å løse en sak på, tilsier vår erfaring at det er svært viktig med et godt forarbeid. Som ovenfor nevnt, er det gjerne usikkerhet på begge sider av saken som motiverer partene til å akseptere

rettsmekling. Den parten som på forhånd kan avklare mest mulig av usikkerheten på egen side, vil naturlig nok gå styrket inn i rettsmeklingen. I praksis betyr dette å fremskaffe flest mulig bevis som styrker egen sak før man møter til mekling. Innsats i forhold til å fremskaffe bevis, kan også påvirke en i utgangspunktet uvillig motpart til å akseptere rettsmekling.

En del av forberedelsene til mekling bør også være en gjennomgang alternative erstatningsberegninger, hvor man på forhånd bestemmer seg for en nedre grense. Etter å ha meklet i mange timer i retten, vil man ofte kunne føle seg presset til å akseptere et dårligere oppgjør enn man ellers ville ha gjort.

Rettsmeklinger som ikke fører frem til et resultat, blir behandlet videre med ordinær hovedforhandling, men da med en annen dommer enn den som gjennomførte rettsmeklingen. Det kan være et tankekors at avgjørelsene fra retten etter en mislykket rettsmekling, påfallende ofte havner i nærheten av hva partene diskuterte under meklingen. Dette er et holdepunkt for at partene har bra innsikt i saken og kanskje et argument for å gjennomføre rettsmekling i enda større grad enn i dag.

Det muntre hjørnet

"Så lenge min sjef later som om jeg har høy lønn, later jeg som om jeg har mye å gjøre".

Bli med å ta en øl

En fyr følte seg ensom og bestemte seg for at han ville skaffe seg et kjæledyr - helst ett som var litt usedvanlig. Han gikk ned i den lokale dyrehandelen, og etter noe overveielse bestemte han seg for å kjøpe et tusenbein som han fikk medi en liten, hvit eske.

Han bar esken hjem, fant et godt sted til den og tenkte at han ville ta sitt nye kjæledyr med på det lokale vertshuset for liksom å lære det å kjenne. Han stakk hodet ned i esken og spurte: "Vil du være med ned på den lokale puben og ta en øl sammen med meg?" Det kom ikke noe svar fra esken. Det irriterte ham litt, men etter et par minutter spurte han igjen: "Vil du være med ned på den lokale puben og ta en øl sammen med meg?". Stadig intet svar fra esken. Nå var fyren selvfølgelig i tvil om hvor godt tusenbein faktisk hører, så han stakk hodet helt ned i esken og ropte: "HEI! VIL DU VÆRE MED NED PÅ LOKALET OG TA EN ØL SAMMEN MED MEG?"

Da lød en liten fortvilt stemme, inne fra esken: "Jeg HAR hørt deg! Jeg driver og tar på meg sko, FOR HELVETE!!..."

Bowlingkula

To noe enkle sjeler gikk bort og giftet seg. På bryllupsnatta ble det etter hvert tydelig at han ikke hadde begrep om hva som skulle forgå.

- Herregud, Jendor, sukker kvinnfolket irritert. - Ta den tingen du leker med og putt den der jeg tisser.

Han stod opp og kastet bowlingkula i vasken.

Giftstoffer i mat

Andersen holdt foredrag om giftstoffer og andre skadelige ingredienser i maten vi spiser. Etter å ha undervist en stund, spurte han forsamlingen, - Er det noen som kan fortelle meg et eksempel på mat som kan gi store problemer i mange år fremover?
- Jeg vet, sa en mann fra salen, - Bryllupskake!

Dataproblemer

En dame ringte supporttelefonen til et datafirma med et problem hun hadde med sin printer.

Mannen på supportavdelingen spurte om hun kjørte Windows.

- Nei, min computer står rett ved siden av døra, svarte damen – men det er et godt poeng. Mannen ved siden av meg sitter ved vinduet og hans printer virker.

Tilgjengelighet

En gammel prest var lei av alle menneskene som satte seg i skrifteboksen og betrodde ham at de hadde "begått kjødelig synd".

En dag, under søndagsgudstjenesten, erklærte han:

- Hvis jeg hører én person til komme å tilstå "kjødelig synd", da slutter jeg i jobben!

Vel, presten var en gammel mann som menighe- ten gjerne ville beholde, så de besluttet å innføre et kodeuttrykk:

Den som hadde gitt etter for kjødets lyster, skulle heller si at han eller hun hadde "falt".

Den gamle presten godtok dette, og alt gikk bra inntil han omsider døde, og en ny prest overtok jobben. Etter en stund gikk den nye presten til byens ordfører og virket svært bekymret.

- Du må gjøre noe med fortauene og tilgjengeligheten i denne byen, sa presten. - Folk kommer i skrifteboksen og klager over at de faller.

Ordføreren viste hva "falle" betydde lokalt, så han begynte å le. Presten rettet en anklagende finger mot ham og bjeffet:

- Jeg fatter ikke at du kan sitte der å le - din kone har falt hele tre ganger bare denne uka!

Likemanns-/veilederutvalget viktig i A.L.F

Av Jan Arne Dammen

Likemanns-/veilederutvalget for 2011 - 2012 består av: Bent Bentsen, Marit og Svein Rokones, Jan Terje Biktjørn og Jan Erik Tandberg. Har du problemer kan gruppen kontaktes og adressen ligger på side 3 og på vår nettside.

Likemanns-/veilederutvalget har møte i Oslo på Galleriet den

6. og 7. september i samband med A.L.Fs styremøte.

- Vi er mennesker med forskjellige interesser og arbeidsfelt. Vi har også med oss en livserfaring som er forskjellig. Setter vi dette sammen, blir det mye god kunnskap som kan brukes til beste for våre medlemmer og framtidige medlemmer, forteller Bent Bentsen.

Aktuelle saker kan også sendes til gruppa på e-post. Og hver enkelt tar med seg saker og problemstillinger til dette møte.

- Slik jeg ser det vil det være naturlig at utvalget treffes og holder møte med jevne mellomrom. Det vil også være naturlig at det blir en landsdekkende samling hvert år for alle likemenn/veiledere i A.L.F, sier han til Syndrom.

A.L.F Likemann/veileder 2011-2012

Av Bent Bentsen

Alle aktive lokallag hadde sine representanter til stede i Bergen slik at dette var den mest komplette sammenkomst vi i A.L.F kan gjennomføre. Litt "høytenkning" om Likemanns-/veilederarbeidet fremover:

Det nyvalgte Likemanns-/veilederutvalget møtes i begynnelsen av september (6. -7. sept.) i forbindelse med A.L.Fs styremøte.

Tema blir:

- Hvor står vi
- Hvor skal vi gå
- Hva gjør vi for å komme dit

Jeg mener at Likemanns-/veilederutvalget har som oppgave å tilrettelegge for at medlemmer og andre kan få hjelp i sine respektive lokallag.

- Utvalget må lytte til lokallagene
- Utvalget må planlegge fremover
- Utvalget må legge til rette for kursing

- Utvalget skal foreslå tiltak som hovedstyret gjennomfører

Kunnskap og ekspertise som A.L.F ikke rår over må skaffes utenifra, f.eks:

- Juridisk hjelp
- Hjelp til vurdering av diagnose
- Vurdering av saksbehandling
- Forsikringsekspertise

Behovet for å gjenopprette Fagrådet må vurderes.

Som Likemann/veileder har vi en oppgave som hjelper og veileder. Vi følger de spilleregler som gjelder i organisasjonen.

Som medlem i A.L.F Likemanns-/veilederutvalg har utvalget en overordnet oppgave. Oppgaven består i å være Hovedstyrets fagorgan og legge forholdene til rette for at Likemanns-/veilederarbeidet fungerer så bra som mulig til beste for de som har behov for hjelp.

Løsemidler er ikke farlige, på boksen!

Denne påstanden kan stå som overskrift på mitt møte med en særdeles oppegående kvinne i sin beste alder. En flott godt voksen kvinne med et medmenneskelig engasjement langt utover det normale. Vi besøker Else Andrèn i Skien.

Tekst: Torleif Støylen
Foto: Jan Arne Dammen

Dette møtet kom i stand to og et halvt år for sent. I januar 2009 mistet hun sin ektefelle John etter et langt ekteskap uten barn. At de ville bli barnløse visste de allerede ved inngåelsen, men andres barn har vært en god erstatning. Else og John fikk 49 år sammen, nådde akkurat ikke å få arrangere gullbryllup.

Jeg aner en undertone fra Else, denne ressurssterke kvinnen, når hun likevel sier at *når livet ble som det ble for oss, så er jeg takknemlig for at jeg ble lengstlevende. Jeg kjente John, og fikk ta vare på ham til siste slutt, det var krevende. Men både på grunn av og på tross av det vi har måttet takle, sammen og hver for oss, vil jeg alltid være takknemlig og jeg gjør Arja Sajonmaas ord til mine: Jag vill tacka livet, som gitt mig så mycket, for det livet jeg fikk, det har lært meg så mye.*

Geiteryggen

Else vokste opp på Geiteryggen, før flyplassen kom, og det var skog i hele barndommen og i yrkeslivet ble det også skog. Hun jobbet nesten 50 år i Telemark Tømmersalgslag, som var skogeiernes organisasjon tilknyttet Norges Skogeierforbund. Hun likte jobben sin. Det å skrive var både en jobb og en hobby. Engasjert i dagsaktuelle temaer som

religion, kriterier for å utføre abort, politikk og annet aktuelt fra media. Hennes tydelige og sterke meninger har stått i Telemarksavisene jevnlig i mange år.

Men like spennende er hennes betraktninger om livet. Overskrifter som: Den väckraste visan om kärleken kom aldrig på prent. Her deler hun betraktninger rundt tekster som gir livet mening, som for eksempel: Kjærligheten begraves aldri, her vil den bevares inntil vi selv følger etter den som dro først. Else påminner meg om Cornelis Wreeswicks nydelige vise: Du kan ingenting ta med deg dit du går, der teksten kommer med en henstilling om å hjelpe de hungriga som står vid vägen der vi går. - Vi trenger av og til å bli rusket

litt i, ikke bli så selvsentrerte, prøve å tenke på hvor godt vi har det, og kanskje bidra litt fra vår overflod, mener Else.

I en liten artikkel hun har kalt den gode stillheten, henledes oppmerksomheten om den lille kirken nær hjemmet som holder åpent onsdagskvelder i deler av året. Ingenting skjer der, en kan sette seg og være alene med sine tanker, lytte til musikk i bakgrunnen. Her ble de to viet i sin tid, her har hun begravet sin ektefelle gjennom nesten 50 år, derfor er denne nærheten så viktig for Else.

La de små saker få lov til å være små!

I vår samtale denne vårdagen tidlig i april, dagen etter Wen-

che Foss' begravelse, var dette et begrep hun gjentok flere ganger. Else er opptatt av nettopp dette, at vi som medlemmer i Norges Handikapforbund ikke må la de små tingene som også gjerne skulle vært utført få overskygge fanesakene. Vi har ikke taklet ting riktig når det har vært hørt uttalelser fra mennesker med innflytelse i samfunnet at de har handikappede helt opp i halsen.

I rådhuset i Skien er ikke hovedinngangen tilrettelagt for rullestolbrukere, de må benytte en annen inngang. Dette mener Else er av de ting en kan leve bra med, komme greit inn og velge blant de beste plassene i salen, dette bør kunne godtas. Alle må leve med noen begrensninger – og det er viktig å vurdere hvor en setter inn kreftene i kampen for et verdig liv for handikappede. Else er for tiden leder av A.L.F Telemark (Arbeidsmiljøskaddes landsforening). Hennes mann John var leder inntil sin død. Foreløpig fungerer Else

med litt ekstern hjelp inntil ny leder kan skaffes.

- Kandidater vokser dessverre ikke på trær, sier hun stille.

"Løsemidler er ikke farlige, på boksen!"

John jobbet på Hydro Herøya frem til han var 52 år. Han begynte som lærling allerede som 14 åring, og det meste av tiden var han sprøytelakkerer. Da måtte han gi opp og han ble uføretrygdet. Mens vi sitter i Elses stue hører vi på et opptak fra et radioprogram som NRK hadde med Else og John fire år før hans bortgang. Her forteller de litt om både det å være løsemiddel-skadet og det å være partner til den skadde.

I intervjuet poengterer han noen av de problemene en løsemiddelskadd har.

- Jeg er jo ikke syk i trynet, sier han.

En påstand som er sagt både i en humoristisk vinkling, men som også har en sterk brodd i seg.

NRK-journalisten bekrefter i sitt svar at det er riktig det at John ikke ser syk ut.

- Den var ikke synlig utenpå, den sykdommen som tok helsen fra John, sier Else stille.

- Det hadde vært så mye enklere dersom sykdommen hadde vært synlig utenpå. Da hadde kanskje veien til behandlingen ikke vært så kronglete. Det er rart å høre stemmen til John.

I intervjuet spør journalisten når han merket sykdommen første gang. Her svarer John at det kom gradvis. Han mistet mye av interessen rundt seg, ble mindre konsentrert og følte seg rar! Glemte ting, var "ikke til stede" og ble fortere trett og sliten.

- Løsemidler er ikke farlige når de er på boksen, svarte John på spørsmål om hva som kunne vært gjort annerledes.

Både arbeidsgiver og arbeidstaker visste for lite om hva som kunne skje når boksene ble åpnet og de riktige forholdsregler ikke ble tatt. Man visste jo så lite om virkningene av løsemidlers påvirkning på kroppen. Verneutstyret var for dårlig og mange lot være å bruke det, noen vasket seg endatil i tynner etter endt arbeidsdag! Etter Johns mening var det unnskyldhet fra myndighetens side. I de andre nordiske land visste man allerede på denne tiden mye om løsemidler og måten det påvirket kroppen på.

Journalisten spør John hvordan han forklarer sykdommen. Han svarer at det er vanskelig. Løsemidler som skal fjerne fett bl.a. i industrien kan også ta bort det naturlige fett vi har og skal ha

*Alltid engasjert.
Her i samtale med
Lars Kristian Hille.*

i hjernen vår, noe som da fører til kortslutninger oppi der. Ved mange inntrykk ble han fort svimmel, det blir ”ikke plass” til flere inntrykk i hjernen, han følte at han mister kontrollen, noe som ofte førte til angst.

Det tok et helt år før han aksepterte tilstanden sin. Han hadde store vansker med å akseptere at han var syk.

- Jeg er jo ikke syk i trynet. Ingen kan se på meg at jeg er syk.

Råd og veiledning i Porsgrunnsgata

Hjemmet til Else og John har hatt mange besøk og utallige telefoner når gått til huset i Porsgrunnsgata i Skien. John og Else ble et godt sammensveiset team. Telefonen har til tider fungert som kristelefon uten å være registrert som det, og ingen anonymitet. Råd og veiledning må gis uten å gå inn på fagfolks doméne. Likemannsarbeid er noe annet, og noe Else har vært opptatt av.

I 2005 fikk Else A.L.F.s Æresdiplom. Til høyre Lars Kristian Hille.

Else i hyggelig samtale med Arne Lein.

- John lærte seg veldig mye faglig om konsekvensen av løsemidler og Else ble svært dyktig til å organisere arbeidet i det som etter hvert ble en medlemsorganisasjon for løsemiddelskadde, sier Lars Kristian Hille som er leder i A.L.F.s hovedstyre.

- Denne kunnskapen brukte de til å hjelpe andre som de fort ble kjent med. Mange har fått hjelp fra Else og John.

Det er mange brev som er skrevet for medlemmer, andre løsemiddelskadde og pårørende av Else opp gjennom årene. Søknader og notater i store mengder. Brev som de løsemiddelskadde ikke selv greide å utarbeide, veiledningsoppgaver som de utførte med stort engasjement uten å tenke på seg selv.

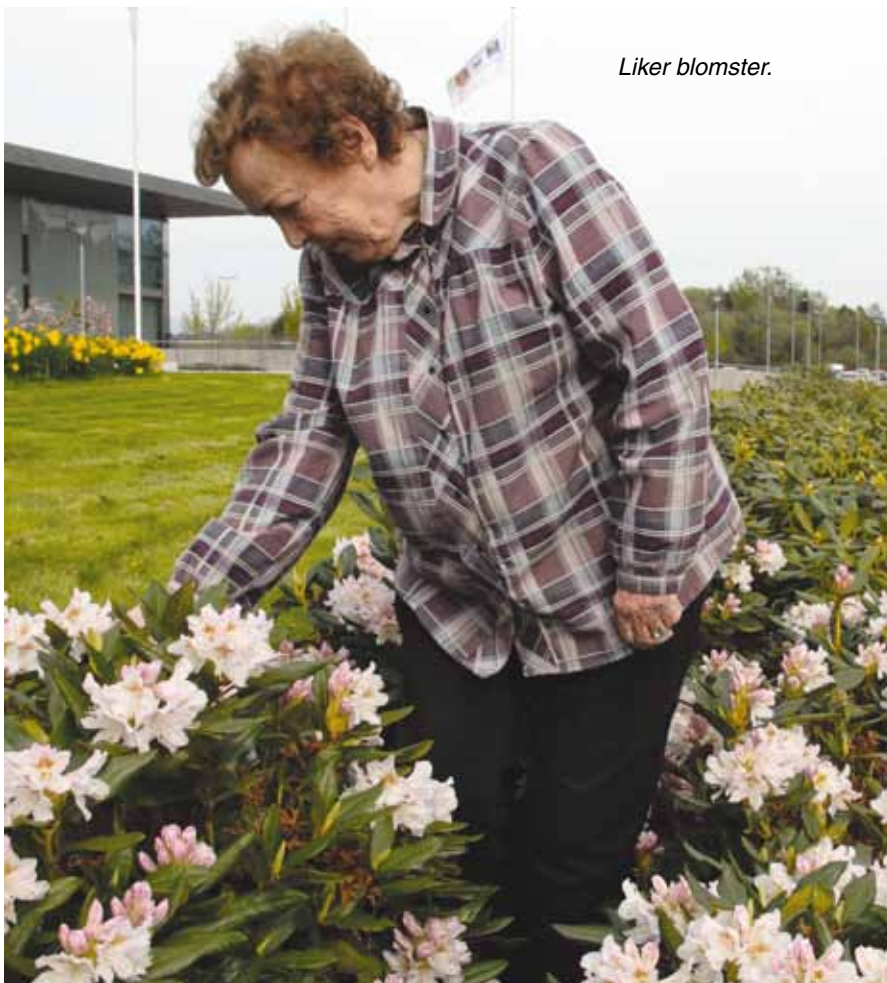
Fort lærte Else seg noen teknikker for ”overlevelse”. I tillegg til at hun har et varmt hjerte og er en stor omsorgsperson skjønte hun tidlig at hun hadde et valg. Hun kunne endre samtaler fra ”ær-ikke-fælt-prat” til ”leit at du

skal føle det slik”. Slik snudde hun det som var leit og tøft til hvordan kan vi gjøre det slik at din situasjon kan bli bedre. Denne påstanden bekreftes av A.L.F leder. Samtidig som dette pågikk merket hun at Johns senskader ble tydeligere og tydeligere.

A.L.F Telemark

Laget ble stiftet i 1986 med god hjelp fra Oddbjørn Nilsen i NHF og Oddvar Petersen. Sammen inviterte de til møte på Herøya og stiftelsesdato ble satt til 5. september 1986. Den første lederen var Dan Arve Rønningen fra Lunde. John var med i styret allerede fra begynnelsen. Else kom med litt etter litt noen år senere.

Tidlig fikk de produsert en informasjonsbrosjyre og plakat: Løsemiddelskader kan aldri helbredes – bare unngås! Denne hadde de med på møter og arrangement. Mangeårig nestleder i A.L.F Telemark, Jørgen Nielsen hadde tidligere vært lærer på en yrkesskole og ble mye brukt

Liker blomster.

til å holde kåserier om viktigheten av å ta vare på egen helse for avgangselever.

- Dette ser de resultater av nå, mener Else.

Alle arbeidsgivere plikter å forsikre ansatte mot løsemidler og arbeidstakere er blitt flinkere å benytte verneutstyr. Noe som fører til at det blir registrert færre og færre nye løsemiddel-skadde for hvert år.

Hederspris

Løsemiddelskader kan aldri helbredes – bare unngås! Denne viktige erkjennelsen er utgangspunkt for alt A.L.F har drevet med siden 1986. John ble utnevnt som æresmedlem i A.L.F ved foreningens 10-årsjubileum. I 2005 fikk Else Æresdiplom for sin innsats i A.L.F Telemark.

I en samtale med A.L.Fs leder Lars Kristian Hille berømmer han det uegoistiske engasjementet Else har.

- Evnen til å drøfte vanskelige saker med sine medmennesker, gjør henne til en verdifull like-mann. Hennes unike evner til å snu negative ting til noe som er positivt er fremtredende hos

hende, sier landsforeningens leder.

På årsmøtet i Bergen i mai var Else en aktiv deltaker. Deltok i debattene og ga til kjenne et engasjement langt ut over det som kan forventes av en person i hennes alder. Dette engasjementet skapte glede og begeistring på årsmøtet.

Jeg spør landsforeningens leder om hvordan han tror lokallaget i Telemark hadde vært uten John og Elses engasjement, og han svarer kort og godt:

- Jeg tror ikke det hadde vært lag der da, jeg!

Else er et levende menneske sin høye alder til tross. Maken til engasjert og flott dame skal du se langt etter. Mange mennesker blir gamle etter at de passerer pensjonsalderen. Nå skal man av høflighets hensyn ikke snakke om en kvinnes alder, men når det gjelder Else Andrèn er det en ting å si – **HUN ER + 80 år ung!**

Jeg legger igjen en nydelig bukkett gule roser. Det fortjener hun som satte av noen timer til en sunnmøring like innunder påske.

www.ww-co.com

ADVOKATFIRMA
Wangensteen, Wigemyr & Co DA

- ✓ Advokatfirma Wangensteen, Wigemyr & Co er blant de største og ledende advokatfirmaene på Sørlandet med kontorer sentralt i Kvadraturen, Kristiansand.
- ✓ Vårt advokatfirma dekker alle rettsområder.
- ✓ Ny adresse: Havnekvartalet, Vestre Strandgate 23

ADVOKATER: Reidar Wangensteen | Helge Wigemyr | Yngve Andersen
Kai Knudsen | Johan F. Gjesdahl | Ivar Sveen | Bjørgulv Rygnestad
Sverre B. Ellenes | Solveig Løhaugen | Erik Ottemo | Inger Johansen
Ronny Christian Håkonsen | Anne Sundøy

Farlig ammunisjon

Blyfritt skader ikke naturen, men soldatene.

Det har i lengre tid vært rapportert helseplager i forbindelse med bruk av Forsvarets håndvåpen HK416 med blyfri ammunisjon. Ikke bare farlig for de som blir skutt på, men også de som skyter.

Til tross at Forsvaret har iverksatt en rekke vernetiltak rapporterte imidlertid flere av mannskapene ved Garnisonen i Sør-Varanger (GSV) helseplager etter skytetrening 7. april i år. På denne bakgrunnen varslet Forsvarets hovedverneombud (FHVO) at han med hjemmel i arbeidsmiljøloven § 6-3 stanset skyting med blyfri ammunisjon.

Tidligere brukte man blykuler som forurenset naturen. Ikke enkelt å drive krig, skriver Ringeriksavisa!

Viktig vedtak fra Arbeidstilsynet

Forsvarssjefen er godt fornøyd med vedtaket fra Arbeidstilsynet og viderefører stansen i bruk av blyfri ammunisjon NM 229 og NM 230.

– Arbeidstilsynets vedtak er svært viktig for Forsvaret og vi vil følge opp kravene til dokumentasjon som vi har fått, sier forsvarssjef Harald Sunde.

– Forsvaret viderefører bruken av blyholdig ammunisjon frem til vi har funnet en løsning som tilfredsstiller både helse og operative krav, sier forsvarssjefen.

Forsvarets hovedverneombud og leder i Forsvarets hovedarbeidsmiljøutvalg er glad for forsvarssjefens beslutning, skriver Forsvaret på sin hjemmeside.

Helseplager hos avløpsarbeidere

Arbeidere på ulike avløpsanlegg i Norge har rapportert om høye støvnivåer og ulike symptomer på helseeffekter, slik som irritasjoner og luftveisproblemer, spesielt relatert til arbeidet med tørket kloakkslam.

Flere norske avløpsanlegg har innført en tørkeprosess hvor vannmengden i massen reduseres til 10-20 prosent av vekten – noe som letter bruken av slam som gjødsel samt forenkler transport og reduserer transportkostnader.

Forskere fra Statens arbeidsmiljøinstitutt (STAMI) har nylig gjennomført en studie for å se på helseeffektene av arbeid med avløpsvann og slam. I studien fant man at de arbeiderne som håndterte slam hadde mer helseproblemer enn kontrollgruppen, skriver Arbeidstilsynet på sin nettside.

Nanomaterialer i arbeidsmiljøet

Nye materialer i nanostørrelser er utviklet for å utnytte de spesielle egenskaper som særpreger nanoskalerte partikler, hvor termiske, optiske, elektriske, katalytiske og magnetiske egenskaper, men også hardhet og styrke er noen eksempler.

Området omfatter en rekke fagområder med basis i nanostørrelser hvor kjemi, fysikk og biologi smelter sammen.

Det er frem til i dag ikke rapportert skadevirkninger hos noen som arbeider med fabrikerte nanopartikler. Teknologien er sannsynligvis for ung til at mulige langtidsvirkninger kan registreres allerede nå. Det er tydelig vitenskapelig dokumentert i biologiske testsystemer at ulike nanopartikler har ulikt skadepotensial i kontakt med celler og vev. Bestemte partikler har vist evne til å skade celler og subcellulære strukturer som DNA.

I dyreforsøk er det vist at betennelsesreaksjoner i vev som blir påvirket, gir økt kreftisiko, påvirkning av immunsystemet og skade i karsystemet. Noen bestemte karbon nanorør har også vist kreftfrembringende potensial i langtids dyreforsøk.

Les hele saken på www.stami.no

HMS i transportbransjen må bli bedre

I Norge er transportbransjen en av de næringene som skiller seg ut med flest arbeidsskadedødsfall, og bare i fjor døde ni personer i næringene transport og lagring, viser tall fra Arbeidstilsynet.

Det å nå ut til sjåførene med HMS-budskap har vist seg å være utfordrende av flere årsaker. Mange av selskapene har få ansatte, mange sjåførere er selvstendig næringsdrivende og sjåførene er ofte langt unna en fast base. I tillegg er de fleste vant til en høy grad av selvstendighet i arbeidet. Veitransport er dessuten en meget konkurransepreget bransje, noe som også kan bidra til at sjåførene og deres arbeidsgivere er motvillige til å innføre nye måter å gjøre arbeidet på. skriver bladet Arbeidsmiljø.

Løsninger må utarbeides av sjåfører for sjåførere. Videre er det viktig å sikre at tilnærmingene er praktiske og tilrettelagt for steder sjåførene ofte besøker.

Et av eksemplene som omtales er et tysk prosjekt, DocStop, som styrket helsetjenestene for langtransportsjåfører gjennom egne DocStop-sentre ved veikroer der sjåfører kunne få tilgang til lege uten at det gikk ut over kjøreplanene.

Kilde: www.arbeidsmiljo.no

Ny merking av kjemikalier

Merkeetiketten er for mange den første - og ofte den eneste informasjonen til brukerne av kjemiske produkter. Nye regler for merking fører til at de gamle faresymbolene fases ut i løpet av få år og erstattes av nye.

Det nye CLP-regelverket (Classification, Labelling and Packaging of substances and mixtures) har trådt i kraft i EU og vil trolig tre i kraft i Norge i 2011. Alle som daglig omgir seg med kjemikalier må forholde seg til regelverket enten det er som forbrukere eller i yrkesmessig sammenheng. Eksponering for kjemikalier koster liv og er en stor utfordring i hele verden, skriver Arbeidstilsynet på sin nettside.

Tror mobil kan gi dårlig sæd

Mobilbruk kan redusere sædkvaliteten, antyder amerikansk undersøkelse. De siste dagene har det vært mye fokus på mobiltelefoner og kreft, etter at WHO-instansen International Agency for Research on Cancer (IARC) klassifiserte elektromagnetiske felter med radiofrekvens som "muligens kreftfremkallende for mennesker".

Men kreftisiko er ikke det eneste kroppslige problemet som undersøkes i forbindelse med mobilbruk. Andre områder som sjekkes er søvnproblemer, utmattelse, hodepine og hjerteproblemer. De siste årene er det også gjort flere undersøkelser av om mobilstrålingen kan påvirke sædkvaliteten og menns fruktbarhet. Rådet må være å ha mobiltelefonen langt borte fra kjønnsorganene, som en forsiktighetsregel, kan man lese på forskning.no

Ingen kreftalarm

Norske eksperter avviser at Verdens helseorganisasjon (WHO) har gått ut med en kreftalarm for mobilbruk. – Dette er å spre unødig frykt i befolkningen, sier Lars Klæboe i Statens strålevern, til [Forskning.no](http://forskning.no)

I forrige uke var avisforsidene preget av saker om mobilstråling og kreft. Både Dagbladet og VG fortalte oss at WHO slår kreftalarm.

Bakgrunnen er at WHO's kreftforskningsinstitutt i Frankrike (IARC) klassifiserte radiofrekvente elektromagnetiske felt som mulig kreftfremkallende for mennesker.

Silke felt finnes blant annet rundt mobiltelefoner.

- Dette er ikke en kreftalarm. Det er som forventet slik IARCs klassifiseringssystem er bygd opp, sier Klæboe, som er forsker ved Strålevernet.

Les mer på www.forskning.no

Likemannsarbeid til sjøs

Buskerud laget satte sjøbein og arrangerte et likemanns-cruise til Kiel, hvor temaet var historie og framtid. Med seg hadde de foreningens grunnlegger Oddvar Petersen som fortalte hvordan foreningen ble til.

Tekst og foto: Jan Arne Dammen

For 25 år siden ble grunnlaget lagt av Oddvar Petersen, som kunne fortelle at det hele startet i NRK. Oddvar hadde pådratt seg helseplager etter å ha arbeidet med helseskadelige stoffer i sitt yrke til sjøs. "Skadeskutt" ble han satt i land og følte seg ensom med sine plager. Da han en dag satt og hørte på et radioprogram på NRK som het "Sånn er livet", kom ideen.

- Jeg tenkte at det må da finnes andre enn meg med slike plager og ringte NRK om å få noen minutter på lufta, sier Oddvar.

Programlederen hørte på hans historie og ba han komme opp. Tiden var knapp og Oddvar dro på Posten og skaffet seg en postboks, i håp om at noen ville ta kontakt.

- Når jeg tuslet opp til det store hvite huset på Marienlyst var jeg spent. Intervjuet gikk fint og etter noen dager så lå det 3 – TRE brev i postboksen. Det var altså sånn foreningen ble til, sier Oddvar og legger til at det var spesielt hyggelig å dele ut æresprisen til NRK Brennpunkt 25 år etter "fødselshjelpen".

Engasjementet i Buskerud avdelingen er stort og hele 33 medlemmer ble med på denne turen.

Det ble en gjennomgang av bl.a. NAVs og de yrkesmedisinske avdelingenes arbeidsmetoder i utredning av yrkessykdommer. Under A.L.Fs årsmøte i Bergen helgen før dette seminaret fikk foreningens leder og nestleder en innføring i dette. Og ved hjelp av PowerPoint ble dette formidlet til deltagerne. Tiden gikk fort og deltagerne deltok aktivt med spørsmål og egne historier.

Takk til A.L.F Buskerud

Fra Else Berit Warhuus og Arne Hultberg

Dette seminaret hadde vært bestemt lenge, så kom mai, og avreisen nærmet seg. Den 12.mai møttes vi kl.11.00 på Hjortneskaia for å begynne på kursdelen av turen. Der møtte oss en strålende mottagelse på Color Fantasy. Hyggelige verter, og frukt og kaffe/te før konferansen og i alle pauser.

Jan Arne begynte konferansen, og vi skulle få en forelesning om likemannsarbeide i ALF. Hva var bedre enn å få innspill fra foreningens stifter Oddvar Petersen?

Vi fikk en fin innføring i det slit-somme arbeidet med å få anerkjennelse for diagnose og plager til dem som er skadet på jobb av løsemidler og kjemikalier. All ros til Oddvar for et strålende arbeid, og med kommentarene til kurset som ga oss "litt mer kjøtt på bena".

Jan Arne fortsatte så med referat og gjennomgåelse av temaer på Landsmøtet i NHF: NAV sitt arbeid og prosedyrer for å kunne

Grethe og Jan Arne Dammen.

gjøre et vedtak i disse spesielle sakene. Masse lærdom for oss og veldig interessant for dem som har en sak på gang.

1. dag på turen fortsatte med å finne lugar, og "pynte oss opp" til middag som var buffé i restauranten med masse god mat og nydelig drikke. Så var det show, og kvelden ble avsluttet med dans for dem som ønsket det.

2. dag var vi i Kiel med forskjellige mål for turen i land, det var bra vær og alle hygget seg. Etermiddagen ble det noe shopping og avslapping. Middagen om kvelden var strålende med nydelig mat og godt drikke. En festkveld! Mange møtte opp til showet, hvor kaffe ble servert. Kvelden gikk fort i godt selskap.

Dagen etter skilte vi lag på kaia, Drammensgjengen med buss og noen kjørte bil.

Vi syntes det var et fint seminar, skikkelig faglig utbytte og strålende service på Color Fantasy. Vel blåst! Og takk for oss.

Tusen takk til Jan Arne som nok engang legger fram et program som fenger alle!

Vet – vet ikke

I mars i år kunne Dagbladet fortelle at det er påvist giftgass i kabin og cockpit i norske fly. Og at norske forskere er først i verden til å påvise giftige organofosfater i luften som flypassasjerer og besetning puster inn. Dette kan skade nervesystemet og utløse psykoser, i følge forskerne.

Tekst og foto: Jan Arne Dammen

Kort tid etter fikk A.L.F Offshore dette brevet fra et av sine medlemmer:

Avgass fra turbiner på de gamle riggene Eko-A B D Cod og sikkert flere plasser gikk nedover. På stille dager innhyllt eksosen plattformene, selv om det ble spylt. Utlufting av overtrykk gikk rett ut gjennom skottet. Innsug til motorrom og andre områder lå for nært i forhold til NORSOK standard som er kommet i ettertid.

Produksjonsoperatører satt faktisk rett ved siden av avløp fra eksos på disse plattformer. Selv om det blåste kom noe av eksosen opp på lesiden pga. undertrykk som dannet seg på denne siden. Det vil si at alle gamle plattformer er feil konstruert fordi det på lesiden bestandig er undertrykk som suger avgass mot riggen igjen, og dermed er det konstante gasser selv ute i "frisk" luft.

På bakgrunn av dette sendte Øystein Haugland, leder av A.L.F Offshore et spørsmål til Petroleumstilsynet:

- Hva sier Petroleumstilsynet til at alle avgassene fra turbiner og hjelpemaskineri som ble sugd inn i friskluftsystemet til boligkvarter, kontrollrom etc.?

Helivaktene fikk også store mengder avgasser fra helikoptrene. På Ekofisktanken var det enorme mengder med avgasser fra GE turbinene. Mange av kranmekanikerne, kranførerne og andre er uføre eller døde. Hvilke helsefarlige stoffer eller kjemikalier kunne det være i disse avgassene, spurte Øystein Haugland.

Sigvart Zachariassen i Petroleumstilsynet svarer at Petroleumstilsynet ikke kan ikke gi noe klart svar på dette spørsmålet, men uttaler følgende:

- Det brukes svært mange kjemiske produkter på de ulike innretningene og anleggene har ulike tekniske spesifikasjoner, ulik alder, og ulike driftsbetingelser osv som gjør det vanskelig for oss å ha en detaljert oversikt over eksponeringsforhold.

Regelverket adresserer tydelig ansvaret for kjemisk arbeidsmiljø og har krav til kartlegging, risikovurdering og risikoreduserende tiltak. På innretningene i petroleumsvirksomheten er det i de fleste tilfellene operatørselskapet som vil ha ansvaret for å ha oversikt over det arbeidstakeren eksponeres for og sette i verk tiltak dersom eksponering kan være skadelig.

Øystein Haugland

Når det gjelder saken om mulighet for dannelse av giftige organofosfater har Ptil bidratt til at det er bevilget midler til forskningsaktivitet for å få bedre innsikt i problematikken. En del av denne forskningsaktiviteten er rettet mot mulig eksponering i petroleumsvirksomheten.

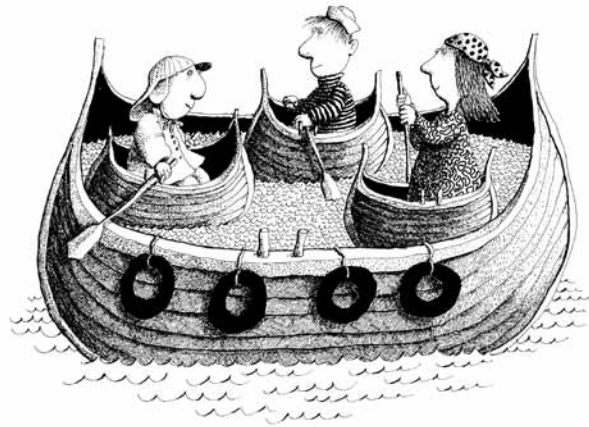
Det er vårt inntrykk at selskapene følger godt med på det som skjer og at de vil iverksette tiltak dersom det er behov for det. Vi har også tidligere tatt saken opp med næringen blant annet for å sikre at det for framtida ikke brukes oljetyper og andre produkter som ved bruk kan medføre helseskadelig luftforurensing.

I en kommentar til Syndrom sier Øystein Haugland at dette forteller tydelig hvor lite de vet om disse stoffene som Yrkesmedisinske og NAV forsøker å være eksperter på i utredninger.

- Jeg har også forsøkt å få svar fra Haukeland og STAMI om hvilke helsemessige konsekvenser påvirkningen av alle kjemikalier og gassene den enkelte har vært utsatt for på Ekofisk har hatt.

Ship ohoi - velkommen om bord i likemannsbåten

Noen ord til deg som er under utredning av yrkessykdom/skade. Husk å ha en god og utfyllende YRKESHISTORIKK. Det er alfa omega som Jan Bjørn Isaachsen sier. Han er en ener på dette området. Der skal det stå hvilke stoffer du har jobbet med, hvor lenge påvirkning, symptomer og reaksjoner du har hatt under påvirkning av de forskjellige stoffene.

Dette kan du få hjelp til å komme i gang med og det gjør det lettere for de som utreder deg, når de får et innblikk i din yrkeshistorikk. Det er også viktig at dette blir tatt på alvor av de som utreder deg og for at du skal få en riktig og rettferdig diagnose. Vi har dessverre mottatt en del negative opplevelser i møte med utredningsapparatet og slikt skal ikke forekomme og når slikt skjer ønsker vi å bli underrettet om det.

Min mann Svein ble i mars ferdig med sin yrkessykdomserstatningssak. Vi og vår advokat Hasse Benberg fra advokatfirma-

et Nidaros kom fram til et OK forlik med forsikringa i Fosen Tingrett. Og takk og pris for det.

Lys og farger

Vi har da virkelig fått kjenne på kropp og sjel hvor til tider umenneskelig slitsom en slik sak er. Det er så sterke krefter som prøver alt for å få deg til å gi opp dine rettigheter og det er en slik uthaling at det er til å spy av.

Nå har vi begynt reisen på resten av vårt liv. Det er viktig å se framover nå, ikke tilbake.

Se etter lys og farger. Våg å være deg selv og aksepter at andre kan ha andre meninger enn deg. Ikke bruk energi på å forandre noen. Alt trenger ikke være perfekt, og hvem er vel egentlig det? I alle fall ikke jeg, og det er helt greit for meg det for da har jeg noe å jobbe med.

Storrensjøring

Jeg må foreta jevnlig storrensjøring i den boligblokka som er oppe i hodet mitt. Der bor det til tider mange helt gratis og så

vet de ikke om det engang. Som næring forsyner de seg av min energi. Noen har store leiligheter og bor der lenge, andre har hybler for kortere tidsrom og andre kommer innom for bed and breakfast. Her er det bare å begynne med oppsigelser og utkastelser. Jeg har ikke godt av å ha så mange leieboere i mitt hode. Nå er det slutt på gratis-parkering der, men det er jo ikke til å unngå at det kommer noen innom på en gjennomreise, og da det er mitt ansvar å få dem ut igjen. Kost, kost med seg. Nå blir det plass til mine ting igjen.

Kaster loss

Nå kaster jeg loss og seiler videre gjennom livet til smule farvann, stormer, trygge havner, fellesskap og samhold. Jeg ønsker oss alle en riktig fin sommer. Ta kontakt om du trenger hjelp eller noen å snakke med. Husk at du er verdifull.

*Sommerhilsen
fra Marit Rokkones*

- De kunne ikke uttale seg, fordi de ikke visste, Men når de samme institusjonene uttaler seg om helsemessige konsekvenser i forbindelse med yrkesskadesaker da er de plutselig i posi-

sjon til å vite noe. Hvorfor kan de da plutselig vite noe? Etter å ha sett en hel rekke med utredninger, er min konklusjon at de i mange saker gir seg ut for å ha kunnskaper om noe de ikke har kjennskap til.

I de ene tilfellet vet de, i det andre vet de ikke, avslutter han hoderystende.

En seilas er avsluttet - en ny er begynt

Svein Rokkones falt ut av yrkeslivet grunnet løsemiddelskade. Mange skjær i sjøen har det vært på disse 11 årene fra man fikk mistanke og til endelig avgjørelse.

Ny havn - Yrkesskadetrygd og yrkesskadeerstatning.

Fortalt til Jan Arne Dammen

Mistanken

I 2000 ble han av sjømannslegen i Trondheim sendt til utredning på St Olav hospital arbeidsmedisinsk avdeling for utredning av mulig løsemiddelskade. Arbeidsmedisiner og nevropsykolog var inne i bildet og konklusjonen var at det ikke var noen spesielle funn og at han kunne fortsette i utenrikssjøfart.

Infarkt

Svein forteller at han seilte som kaptein på de største kjemikalietankerne world wide. Dette ble noen slitsomme år med huske- og konsentrasjonsproblemer. Og i 2005 begynte helsa å skrante skikkelig.

- Jeg gikk på overtid med meg selv for å greie å fungere i jobben. Hadde huskelapper overalt og jeg lærte meg mine metoder for å kunne være i den jobben som betydde mye for meg. Kort fortalt, meget slitsomt, forteller han.

Han klarte ikke å henge med lenger, og fikk et hjerteinfarkt på siste fritørn. Hadde dette skjedd midt i stillehavet så hadde nok dette vært hans siste reise.

Ny utredning

I samråd med sjømannslegen ble det våren 2006 tatt tak i løse-

(Foto: Jan Arne Dammen)

middelproblematikken igjen. Nye runder med utredning på St Olavs samt utredning hos ny nevropsykolog. Samtidig ble det framsatt krav overfor det lokale trygdekontor om yrkesskade. I 2007 ble han ferdig utredet på St Olavs med konklusjon om løsemiddelskade grunnet 40 års arbeid på kjemikalietankere. Det blir nå sendt søknad om godkjenning av skaden samt utbetaling av menerstatning fra NAV.

- Saken blir nå sendt fra det lokale trygdekontor til fylkestygdkontoret på Støren for videre behandling. NAV vil også ha en spesialisterklæring fra nevrolog. Så her blir det enda en ny runde med utredning. Høsten 2007 er saken ferdig behandlet hos fylkestygdkontoret og den blir sendt til Oslo yrkessykdomskontor for endelig godkjenning, sier Svein.

17 måneders venting

Her ligger saken i vel 17 måneder før det blir fattet vedtak og konklusjonen er klar 100 % godkjent yrkesskade samt menerstatning gruppe 2. Derfra blir saken sendt fra yrkessykdomskontoret i Oslo tilbake til fylkestygdkontoret på Støren hvor menerstatning betales ut. Deretter går saken tilbake til det lokale trygdekontor på Fosen, hvor det blir sendt søknad til NAV forvaltning om beregning av ny uføretrygd med yrkesskade fordel.

Kasteball

Etter at saken ble ferdig i NAV systemet høsten 2009 framsatte han et krav gjennom sitt advokatkontor Nidaros overfor Gjensidige forsikring om utbetaling av yrkesskadeerstatning. - Det ble 2 år som kasteball i systemet med Gjensidige forsikring, Crawford forsikring, yrkesskadeforsikringsforeningen, advokatkontoret Riisa og advokatkontoret Nidaros.

Nå var det gått så lang tid med uthaling og ingenting som skjedde at min kone ga klar beskjed til vår advokat om at nå er det slutt på tålmodigheten. Hun forlangte at det måtte sendes prosessvarsel. Det ble gjort, og det kom et tullbrev fra forsikringsselskapet hvorpå alt gikk i hvilemodus igjen. Min kones tålmodighet var nå helt oppbrukt og jeg ble mer og mer oppgitt over sakens tilstand, sier han litt oppgitt. Nok var nok for kona Marit som brettet opp ermene og ga beskjed

Marit og Svein Rokkones (Foto: Privat)

at nå er det slutt på galskapen. Hun forlangte at det skulle tas ut stevning og det ble gjort og da ble det fart i saken.

Budrunden

I mars 2011 ble det så rettsmekling ved Fosen Tingrett, noe som skulle fortone seg til å bli en merkelig opplevelse som han sier.

- Meklingen startet kl. 09 og holdt på til 14 30. Tilstede var dommer, advokat Riisa fra forsikringen, vår advokat Hasse Benberg fra Nidaros, meg og min kone Marit. Her ble vårt krav lagt fram. Deretter gikk advokat Riisa til naborommet og vi ble igjen sammen vår advokat, forteller Svein.

Så begynte budrunden. Dommeren gikk fram og tilbake mellom rommene og kom med tilbud fra forsikringen og vi sendte med svar tilbake. Dette pågikk noen timer og Marit forteller at det

føltes som å være på auksjon og Svein er enig.

- Det var som å være på en auksjon hvor kampen sto om høyest mulig vrakpant. Det ble tilslutt inngått et forlik med Crawford forsikring. Erstatningen ble utbetalt seks uker senere.

Kostet dyrt

- Etter 11 års kamp er vi der som sjømannslegen hadde mistanke om i år 2000. Hva det koster samfunnet å holde et slikt byråkratisk system i gang kan hver enkelt filosofere over, sier Svein.

Godt støtteapparat

- I en slik prosess er det veldig viktig å ha et støtteapparat rundt seg. Man trenger noen å ringe til, og her har Jan Bjørn Isaachsen, Ulf Gjevik og gode venner fra A.L.F Offshore vært til god hjelp og støtte, forteller han. Jeg sender en spesiell takk til min kone Marit som har levd med

meg og støttet meg hele veien. Det har til tider vært mange tøffe tak og de har lært seg å bruke mye galgenhumor. Det er veldig viktig hvis man skal overleve og stå løpet ut i en slik sak, er paretenige om.

- Jeg vet også at vi nå står godt rustet til å veilede andre som trenger hjelp og støtte.

Avslutningsvis ber han oss om å huske på at vi må alle gjøre litt for fellesskapet i A.L.F.

- Hvis vi setter oss på ræva og venter at alle andre skal gå veien, så dør hele fellesskapet ut, sier Svein Rokkones til Syndrom som samtidig ber alle støtte opp om bladet med innlegg og bilder.

Til slutt et visdomsord fra ei lita bok de fikk fra Else Andrèn fra A.L.F Telemark

Ser vi i riktig retning, trenger vi ikke gjøre annet enn å gå. (Et gammelt utsagn fra Østen.)

Nærkontakt med rovdyr

I sommer kan det være på tide å besøke Bjørneparken på Flå. Særlig hvis du ikke har vært der tidligere. Men også tidligere gjester vil merke at det nå er bedre tilrettelagt for små barn og rullestolbrukere.

Tekst og foto: Jan Arne Dammen

Jeg har tidligere vært i kontakt med parken og kritisert dem for manglende tilrettelegging for rullestolbrukere og små barn. For der man tidligere ikke så noe som helst uten å bli løftet, har man i dag en fantastisk utsikt til bjørneinnhegningene.

Tilrettelagt

I parken er det i år investert for ca 15 millioner kroner og det første man legger merke til er den nye løypa som er bygd opp rundt bjørneinnhegningen. Nye toalettbygg har kommet opp og det er også i gang en utvidelse av eksisterende kiosker og serveringssteder. Det er nå bilvei opp til setra slik at busser med pensjonister og andre funksjonshemmede kan kjøre opp og oppleve setra, ulv og gaupe.

Lekne bjørner

Spennende var det også i den nye underetasjen under den

gamle utkikksposten. Gjennom panserglass står man ansikt til ansikt med bjørnene som så ut til å like nærkontakten, der de hoppet og spratt i vannbassenget foran et av vinduene. Parken har i dag ni bjørner med Rugg på 16 år som den eldste, mest fart er det i de lekne ett år gamle ungene.

Kanskje kommer ulven

Ulven er ny i parken i år og det er fire tisper som har blitt importert fra Sverige. De har fått sitt store område ikke langt fra bjørnene.

Tålmodig sitter vi der og venter på at ulven skal komme til foringsplassen. Vinden suser i trærne og dyrepasser Tor Hovden kan fortelle at det kan ta opptil en halv time før de viser seg, noen ganger kommer de ikke i det hele tatt. Dette bestemmer dyrene selv og er med på å heve spenningen, vil de komme i dag?

Ulvene kom en etter en og det var helt stille på utkikksplassen. Nærkontakt med ulv er ikke noe vi opplever hver dag. Rangordningen viste seg tydelig når maten ble kastet inn i skogen. Etter en halv time hadde alle fire ulvene vært framme og fått seg litt snacks, og alle med kamera hadde fått sine bilder.

Hakkebakkeskogen

Senere på sommeren kommer også gauper til parken og fra 8. juli gjentar de suksessen fra i fjor. Da kommer Dyrene i Hakkebakkeskogen tilbake til Bjørneparken og Amfiscenen. Parken huser også elg, hjort, rådyr, ender, kaniner, høner, griser, pinnsvin og en utfordrende klatre- og hinderløype for de minste.

Klart det går

Noen dager smaker nykokt kaffe og nystekte sveler bedre enn andre dager, søndag var en slik dag. Vi ble med på "Klart det går" med DOT.

Tekst og foto: Jan Arne Dammen

Inspirert av Lars Monsen og TV-programmet "Ingen grenser" har Drammens og Oplands Turistforening satt i gang med skogsturer i nærområdet for bevegelsehemmede. Turene går på grusveier som er framkommelige for de som har problemer med å bevege seg i skog og mark, også rullestolbrukere. Dette turopplegget passer også ypperlig for de som er løsemiddelskadde og som ønsker å oppleve naturen.

- Dette er turer som skal passe alle, uansett hvilken type funksjonshemming man har, sier turlleder Vibeke Clausen i Drammens og Oplands Turistforening.

Fra Årkvisla gikk turen inn til Hvalsdammen, her var det lagt opp til at de som syntes det var langt nok, kunne hygge seg. Mens det var muligheter for en lengre tur for de som ønsket det. På denne turen ble alle med vi-

dere og i Svartjern fikk hundene en velfortjent dukkert.

- Det viktigste med dette tilbudet er ikke å bevege seg langt, men å få folk ut i naturen. Jeg tror det er mange som har blitt skadet eller rammet av sykdom og som tidligere var glad i skog og mark, men som nå sitter hjemme. Dørstokkmila er utrolig lang, sier Per Fagerhøy.

Drammen og Oplands Turistforening stilte med to turledere og vel tilbake på Hvalsdammen ble matpakka spist mens det ble stekt svele og kokt kaffe. Sjelden har vel nykokt kaffe og varm svele smakt bedre og praten gikk livlig.

- Kanskje noe av det aller viktigste med disse turene, som arrangeres den første søndagen i hver måned, er det sosiale fellesska-

pet, sier turlleder Merethe Olsen.

Turene er gratis å være med på og de er åpne for alle både funksjonshemmede, deres familier og venner og andre som er interessert i å være med. Utover turene her i distriktet håper de fra sommeren 2012 å kunne arrangere to fjellturer hver sommer.

- Det vil bli en lavterskel helgetur til en DNT-hytte, hvor det vil være adkomst med bil, tog eller båt (f.eks. Finsehytta el. Mårbu). Så vil turer og aktiviteter arrangeres ut fra denne hytta, forteller Vibeke.

Den andre turen vil bli en mer krevende ukes tur på Hardangervidda med overnatting på DNT-hytter og i lavvo. Men neste tur i distriktet er søndag 3. juli og den går fra Steindammen til Vrangla.

- Vi trenger flere ledsagere for å gjennomføre "Klart det går", så dersom du er interessert i å være ledsager, ta kontakt med Drammens og Oplands Turistforening. Du vil få opplæring der alle kostnader dekkes, avslutter Vibeke Clausen i DOT, som håper at enda flere blir med.

Følg med på <http://www.turistforeningen.no/drammen>

ARBEIDSMILJØSKADDES LANDSFORENING

Arbeidsmiljøskaddes Landsforening (A.L.F) er en partipolitisk og religiøst uavhengig interesseorganisasjon for personer med sykdommer eller skader som har eller kan mistenkes å ha sammenheng med arbeidsmiljøforhold. Initiativet til foreningen ble tatt og styres av arbeidsmiljøskadde selv.

Landsforeningen skal fremstå som et ressursorgan i arbeidet med å forebygge og informere om løsemiddel- og andre arbeidsmiljøskader relatert til omgang med helseskadelige stoffer, og å gi opplysninger til de som vil vite mer om disse problemene. Foreningens arbeid bygger på at alle mennesker har samme grunnleggende behov og at alle mennesker er likeverdige. På bakgrunn av dette aksepterer A.L.F ikke at sykdom eller skader skal resultere i økonomiske eller sosiale ulikheter.

A.L.F er landsomfattende med lokallag/kontakter i alle fylker og har likemannstilbud i alle lokallag. Likemannsarbeidet er en viktig del av foreningens arbeid. Gjennom private samtaler deles erfaringer med andre som har liten eller ingen kjennskap til problematikken rundt skader eller sykdommer ervervet i forbindelse med utøvelse av yrke.

Foreningen søker alltid å ha et tett samarbeid med offentlige myndigheter, fagforeninger, bedriftshelsetjenester, arbeidsgivere og verneombud. A.L.F har et eget fagråd som er sammensatt av eksperter innenfor juss, psykologi, yrkeshygiene, arbeidsmedisin, trygdekompetanse og sosialt arbeid. Gjennom dette samarbeid-

et ønsker A.L.F å bedre forholdene i forbindelse med diagnostiseringen av sykdommer og skader grunnet arbeidsmiljøet. Informasjonsarbeid om nødvendig og hensiktsmessig bruk av verneutstyr for å unngå skader, er også en viktig del av foreningens arbeid samt og markere foreningen i sammenhenger der risikoen for skader er stor. Ved hjelp av sine erfaringer og kunnskaper vil foreningen øke motivasjonen hos yrkesutøvere og bedriftsledere. Dette for å påvirke for et bedre helse, miljø og sikkerhetsarbeide i bedrifter der dette er nødvendig. Det arrangeres kurs og seminarer hvor medlemmer, helsepersonell, bedriftsledere, vernepersonell og yrkesutøvere kan delta.

Foruten det å ivareta interessene til de med ervervete sykdommer og skader vil foreningen også ivareta interessene til de pårørende. Gjennom samtaler med pårørende ønsker foreningen å øke kunnskapen og forståelsen for de arbeidsmiljøskaddes problemer med å mestre hverdagen sosialt.

Et stort mål for foreningen er et rehabiliteringstilbud for arbeidsmiljøskadde i Norge. A.L.F er tilsluttet Norges Handikapforbund.

Syndrom er foreningens eget medlemsblad som utgis 4 ganger per år og presenterer aktuelt stoff, nytt fra lokallagene og annen viktig informasjon. I tillegg har foreningen egen nettside med linker til lokallagene.

www.alfnorge.no

Innmelding i Arbeidsmiljøskaddes Landsforening

Tilsluttet Norges Handikapforbund

Medlemstype (velg én)

- Hovedmedlem - kr 300,-
 Husstandsmedlemskap - kr 150,-
(forutsetter minimum ett hovedmedlem i husstanden)

Kategori:

- Arbeidsmiljøskadd
 Pårørende
 Interesse-/støttemedlem

Navn: _____

Adresse: _____

Postnummer: _____ Poststed: _____

E-post: _____

Telefon/mobil: _____

Fødselsdato og år: _____

- Ja takk, send meg informasjon fra NHF og samarbeidspartnere via SMS Ja, jeg ønsker også informasjon via e-post

Sted/dato: _____

Underskrift: _____

Når jeg melder meg inn i Arbeidsmiljøskaddes Landsforening (A.L.F) samtykker jeg i å motta informasjon fra organisasjonen. Innmeldingen innebærer samtidig at alle opplysninger blir behandlet sensitivt og etter datatilsynets retningslinjer. Medlemskapet følger kalenderåret fra 1.1 til 31.12 samme år.

Adressaten betaler for sending i Norge

Distribueres av Posten Norge

Arbeidsmiljøskaddes Landsforening

A.L.F
Svarsending 0047
0090 Oslo

Løsemiddel- og andre kjemiske helseskader kan ikke helbredes

Løsemidler er

... væsker som løser opp faste stoffer. Løsemidlene vil under bruk gå over i damp eller gassform og trekkes ned i lungene via åndedrettet og føres videre ut i kroppen via blodbanen. Mange løsemidler har evnen til å trenge gjennom huden og føres videre rundt i kroppen. På grunn av halveringstiden blir organiske løsemidler lagret i kroppens fettvev og kan forvolde skade i hjerne- og nervecellene. På grunn av sine kjemiske egenskaper kan de over tid skade sentralnervesystemet. De kan også skade slimhinner og indre organer som lever og nyrer.

Isocyanater er

... ikke et løsemiddel, men et kjemisk stoff som finnes i en hel rekke produkter som benyttes bl.a. i bil, møbel og bygningsbransjen. De som arbeider i bilbransjen, f. eks. med oppretting, billakking og bilglass, kommer i kontakt med isocyanater gjennom kjemikalier, lim og lakkprodukter. Dessuten vet man at isocyanater frigjøres ved oppvarming. Dette er spesielt aktuelt ved sveising og annet mekanisk arbeid som utvikler varme og som foretas på lakkerte og andre behandlede flater. Det har lenge vært kjent at kontakt med isocyanater kan medføre akutte og kroniske helseskader, som for eksempel lunge- og hudsykdommer. Nyere forskning har vist at dette problemet sannsynligvis er mye mer omfattende enn man tidligere har trodd.

Multi kjemisk overfølsomhet

MCS kjennetegnes ved at de som rammes reagerer med sykdomssymptomer på kjemiske stoffer, selv i meget lave konsentrasjoner. Det kan være røyk, plast, syntetiske tekstiler, parfyme, olje og maling. Tilstanden opptrer relativt ofte sammen med andre hel-

seskader, som for eksempel løsemiddelskader, astma og skader på slimhinner.

De som blir syke får symptomer fra flere organsystemer, oftest fra sentralnervesystemet og luftveiene. En del personer får i tillegg psykiske problemer, som kan skyldes virkninger av det kjemiske stoffet i seg selv, eller belastninger som følge av sykdommen.

Pårørende viktig ressurs

Når en person blir utsatt for en skade, får dette store konsekvenser for familien. Det vil gi seg utslag i den skaddes situasjon og kan i mange tilfeller medføre psykiske belastninger for alle, i tillegg til sykdommen. Det er derfor viktig at de pårørende, sammen med den skadde, blir informert om hva en løsemiddelskade eller annen kjemisk helseskade innebærer. Hvorfor den skadde har endret personlighet og hvordan en best skal takle en vanskelig familier situasjon.

Mangel på slik kunnskap hos de pårørende skaper ofte unødige konflikter. Arbeidsmiljøskaddes Landsforening har som et av de viktigste formålene å tilrettelegge for en større forståelse og kunnskap omkring denne problematikken.

Vansker med å mestre aggressivitet er et sosialt handikap. For å skjule sine problemer med det er det vanlig at den skadde isolerer seg, og ofte er det ektefellen som må representere familien utad.

Med andre ord får den skadde ofte stadig færre kontakter med andre, og blir mer og mer avhengig av sine nærmeste.

Arbeidsmiljøskaddes Landsforening kan hjelpe til slik at man kan lære seg å leve med skaden.

MEDLEMSFORDELER

Som hovedmedlem i Arbeidsmiljøskaddes Landsforening (A.L.F) er du i tillegg fullverdig medlem i Norges Handikapforbund. Du får en rekke gode, nyttige og varierte medlemstilbud både igjennom A.L.F og NHF. Medlemskontingenten må være betalt for å kunne benytte seg av medlemsfordelene.

Råd og veiledningstjeneste.
Rettighetsinformasjon.

Rabattordninger på: Bensin, hotell-
opphold, feriereiser og bilutleie.

Bli medlem nå!

Gunstige forsikringsordninger.
Medlemskap i NAF til redusert pris.

NHFs feriehytte m/anneks kan
leies til svært gunstige priser.

Medlemskontigent per 1.1.2008

Kr 300,- for hovedmedlemmer/interessemedlemmer
Kr 150,- for husstandsmedlemmer

A.L.Fs lokallag og kontaktpersoner

Akershus lag av A.L.F

Leder Tom Vernang
Steinsleppen 9, 1405 Langhus
Telefon 64 87 37 46
E-post: t-egil-v@online.no
Lagets adresse:
Holteveien 5, 1400 Ski
Lagets telefon 90 21 43 51

Aust-Agder lag av A.L.F

Leder Jens Olav Solli
Gml. Sandvigsvei 21
4816 Kolbjørnsvik
Telefon: 37 01 11 25
Mobil: 90 60 12 33
E-post: jensolavsolli@online.no
Lagets adresse:
Myratunet Bo & omsorgssenter
4849 Arendal

Buskerud lag av A.L.F

Leder Jan Arne Dammen
Revefaret 47, 3033 Drammen
Telefon: 32 88 55 07
Mobil: 90 59 31 53
E-post: arnedam@online.no

Finnmark lag av A.L.F

E-post: helseskader@nhf.no

Hedmark

NHF Innlandet
Ringveien 26, 2815 Gjøvik
Telefon: 61 10 83 10
E-post: nhf.innlandet@nhf.no

Hordaland lag av A.L.F

Leder Fred Gunnar Eide
Hylkjebakken 12, 5109 Hylkje
Telefon: 55 24 88 24
Mobil: 99 35 88 86
E-post: fgu-eid@online.no

Møre og Romsdal lag av A.L.F

Leder Frode Steen Gunstensen
Moen, 6440 Elnesvågen
Telefon: 71 26 50 82
Mobil: 99 74 66 72
E-post: frode@alfnorge.no

Nordland lag av A.L.F

Kontakt: Haldor Solhaug
Burmaveien 21, 8640 Hemnesberget
Telefon: 75 19 31 39
Mobil: 97 51 30 08

Nord-Trøndelag lag av A.L.F

Leder Svein Bedin
Heggli, 7600 Levanger
Telefon 74 09 58 28
Mobil 95 15 64 81
E-post: sve-bedi@online.no

Oppland lag av A.L.F

NHF Innlandet
Ringveien 26, 2815 Gjøvik
Telefon: 61 10 83 10
E-post: nhf.innlandet@nhf.no

Oslo lag av A.L.F

Leder Geir Werner
Norderhovgt. 34 B, 0654 Oslo
Mobil: 92 82 06 75
E-post: alfoslo@nhf.no

A.L.F Offshore Ekofisk Ressursgruppe

Leder Øystein Haugland
Vassteigen 118, 5141 Fyllingsdalen
Telefon: 55 10 70 35
Mobil: 95 27 24 15
E-post: hauglao@c2i.net

Nestleder Jan Erik Tandberg
Næpetrø. 11, 4790 Lillesand
Mobil: 91 53 63 59
E-post: je-tan@online.no

Rogaland lag av A.L.F

Kontakt: Bjarne Kjell Kaptstad
Krosshaugveien 3, 4085 Hundvåg
Telefon: 51 54 85 65
Mobil: 90 69 60 25
E-post bkapstad@online.no

Sør-Trøndelag lag av A.L.F

Leder Randi Nilsen
Vestre Hallsetvangen 4 E
7027 Trondheim
Telefon: 72 55 53 98
E-post:
randi.brustad.nilsen@smartcall.no

Telemark lag av A.L.F

Leder Else Andrèn
Porsgrunnsvegen 19 A, 3730 Skien
Telefon: 35 52 12 83
E-post: e-andren@online.no

Troms lag av A.L.F

Leder Leif G. Morland
Venusveien 40, 9024 Tomasjord
Telefon: 77 63 95 96
Mobil: 90 74 95 99
E-post: leif.morland@online.no

Vest-Agder lag av A.L.F

Leder Lars Kristian Hille
Postboks 168, 4502 Mandal
Telefon: 38 26 11 65
Mobil: 91 30 88 73
E-post: kr-hil@online.no

Vestfold lag av A.L.F

Leder Trond Tore Ceeberg
Skjeggerødveien 2, 3158 Andebu
Telefon: 93 04 79 50
E-post: ceeberg@online.no

Østfold lag av A.L.F

Kontakt: Terje Riseberg
Løkketroken 20, 1815 Askim
Mobil: 95 14 49 51
E-post: prodanlegg@gmail.com

A.L.F Internasjonal, Spania

E-post: helseskader@nhf.no